

חג חנוכה

חג אורים

מאוס למקל, מדוכאי לחופי
ומחופי לאור גדולי

הברכות, כל מילות השירים, הרקע ההיסטורי (עם הפתעה!)
הסגולות שבנרות ומאמרים למחשבה לכל המשפחה

SCAN ME

ערך והוסיף משלו באהבה : אסף יערי
להורדה חינם – www.asaf-yaari.com
כל הזכויות שמורות © דצמבר 2020

SCAN ME

"וַיְהִי בַיּוֹם הַחֲמִישִׁי וַעֲשָׂרִים לַחֹדֶשׁ הַתְּשִׁיעִי הוּא כֶסֶלּוֹ, בְּשָׁנָה שְׁמוֹנָה וָאַרְבָּעִים וָאֶמָּה, וַיִּשְׁכְּמוּ בִּבְקָר וַיַּעֲלוּ עוֹלוֹת עַל הַמִּזְבֵּחַ הַחֹדֶשׁ כְּמִשְׁפָּט. וַיַּחֲנוּ אֶת הַמִּזְבֵּחַ בַּעֲצֵם הַיּוֹם אֲשֶׁר טָמְאוּ אוֹתוֹ הַגּוֹיִים, וַיַּחֲנוּ אֶת חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ שְׁמוֹנֶה יָמִים. וַיִּצְוֶה יְהוָה וְאֶחָיו וְכָל קָהָל יִשְׂרָאֵל לַחֲנוּךְ אֶת חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ בַּיּוֹם הַחֲמִשָּׁה וַעֲשָׂרִים לַחֹדֶשׁ כֶּסֶלּוֹ, שְׁמוֹנֶה יָמִים מִדֵּי שָׁנָה בְּשָׁנָה, בְּהִלָּל וּבְתוֹדָה לַה'." (ספר מקבים א' פרק ד' פס' נ"א- נ"ז)

חג חנוכה הוא אחד החגים האהובים על ילדי ישראל ואחריהם על כולנו (ועלי במיוחד) בגלל שהוא חג ביתי, בו כל המשפחה יכולה (וצריכה) להשתתף בטקס המרכזי בו – הדלקת הנרות, השירים, אכילת המאכלים הטעימים ויותר מזה – רוח החג החגיגית, שהיא רוות סמלים נהדרים ומעשי ניסים פלאיים. ממלחמת הדת הראשונה בהיסטוריה האנושית, דרך טיהור בית המקדש, נס פך השמן רוב ילדי הגן קוראים לו "פח השמן" וראוי ללמד, ניצחונות החלשים על החזקים, העובדה שנלחמנו באויב חזק מאתנו בהרבה וניצחנו בעזרת תחבולות מלחמה – והדמיון למה שקורה לנו פה עכשיו – במדינת ישראל העצמאית, שהיא לצערנו, עדיין מוקפת אויבים ואנשים חורשי רעה – כמו אז, גם היום, מבפנים ומבחוץ.

חג חנוכה הוא רלוונטי מתמיד, מחבר את מדינת "יהודה" של אז, ("ישראל" של היום) **שהיתה עצמאית במשך 130 שנה (37-167 לפנה"ס)**, שלטו בה שושלת מלכי החשמונאים במקביל לפעילות המקדש השני, "כנסת גדולה" (שהפכה ל"סנהדרין") כך שעד לכיבוש הרומי את ארץ ישראל ותחילת שלטון הורדוס (שהיה שליט בחסות הרומאים ולא עצמאי לחלוטין), היתה זו **הממלכה היהודית העצמאית האחרונה עד כינונה של מדינת ישראל המודרנית** – מכאן הדמיון המשתקף בטקסי **יום העצמאות** (השיר המוביל את הדלקת המשואות בהר הרצל הוא "אנו נושאים לפידים"), תנועת ואגודות הספורט מכבי ועוד סמלים רבים המחברים את שתי המדינות היהודיות העצמאיות.

בחוברת חגיגית זו, כמו בחוברות של חגים אחרים, לא נגענו בנוסח של הטקסים הדתיים, כך שהמשכנו מסורת אבות בת אלפי שנים ומצד שני הוספנו הסברים באופן שאמור לעשות חסד גם עם המודרני והעכשווי, בעידן המסכים, האינסטנט והדיגיטלי. מקווה שתיהנו כמו שאני נהניתי לכתוב ולערוך את החוברת הזו, אני מאחל לכם שפע בכל מישור, ברכת "והייתם אך שמחים" ושיהיה חג משמעותי ומלא החלטות טובות!

שלכם באהבה, אסף יערי.

מהות החג, מקורו, חשיבותו הדתית, היסטורית ואת מה בעצם אנחנו חוגגים!?

חג החנוכה (הַחֲנֻכָּה) או חג האורים, הוא חג יהודי הנחגג במשך שמונה ימים. ימים אלה הם ימי הודאה, שאותם תיקנו חכמי ישראל בזמן בית המקדש השני, לזכר ניצחונם של החשמונאים במרד נגד היוונים (**בעצם "סלאוקים"**, **אך בני תרבות יוון**), חנוכתו מחדש של בית המקדש, ונס פך השמן. החג מצוין באמירת הלל והודאה וכן בהדלקת נרות חנוכה, בשמונה הימים מכ"ה בכסלו עד ב' בטבת או ג' בטבת. חנוכה נחשב כ"מצווה דרבנן" (ד-רבנן – של רבותינו, חז"ל). חנוכה (יחד עם פורים) הוא אחד משני החגים הבולטים ביותר שנוספו למסורת ישראל, על ידי חז"ל בימי **בית שני** ולא כמו כל שאר החגים, שהיו אתנו עוד **מימי בית ראשון**, שהם פסח, שבועות, ראש-השנה, כיפור, סוכות ושמיני עצרת (+שמחת תורה).

לפני שנתחיל בחגיגות, הבה נרענן את "ציר הזמן היהודי" כדי שנבין את גודל המאורעות שקרו פה ואת הרקע לחג, מבחינה היסטורית:

השלטון היהודי בארץ ישראל / הגיע הזמן לעשות סדר בציר הזמן:

אברהם יצחק ויעקוב שלטו על חלקים בארץ ישראל במשך 200 שנים מ"ברית בין הבתרים" שהיתה בשנת 1731 לפנה"ס כלומר לפני 3750 שנים. בשנת 1301 לערך, היתה יציאת מצריים, שסימלה את חזרת היהודים (בני ישראל, 12 השבטים) לארצם לאחר 210 שנים שעבדו במצרים. שאול המלך הומלך בשנת 1029 לפנה"ס לאחר תקופת השופטים שהיתה לא יציבה מדינית. כך התחילה ממלכת ישראל המאוחדת.

לאחר 72 שנים, (והמלך דוד) בנה שלמה המלך את בית המקדש הראשון, בשנת 957 לפנה"ס. לפני בדיוק 2976 שנים... כעבור 30 שנים, בשנת 924 לפנה"ס, לאחר מות שלמה המלך התפרקה המדינה לשתי מדינות – יהודה וישראל. הריבונות על הארץ, המשיכה להיות מפוצלת בין שתי הממלכות, אך יהודית, במשך עוד 204 שנים, עד שהאשורים (בירתם נינוה) כבשו את ממלכת ישראל עקב מרידות (לא את ממלכת יהודה) בשנת 720 לפנה"ס והיגלו את 10 השבטים מחוץ לארץ ישראל. נשאר פה **שני שבטים בלבד** – יהודה ובנימין! רק אנשי ממלכת יהודה (שבטי יהודה ובנימין) המשיכו לגור בארץ ולעבוד את אלוקים בבית המקדש (שלא ניזוק). שטח המדינה היה קטן, בעיקר סביב ירושלים. בית המקדש הראשון, עמד על תילו בסה"כ 371 שנים(!) עד שהבבלים (שבינתיים החריבו את אשור) החריבו אותו (המלך שלהם היה נבוכדנצר השני) בשנת 586 לפנה"ס. אז גם פסק זמנית, שלטון עצמאי של היהודים בארץ ישראל, **אחרי 715 שנים ברציפות!!** לא יאמן.

לא הרבה לאחר מכן (47 שנים לאחר מכן) בשנת 539 לפנה"ס, כורש מלך הפרסים, כבש את בבל. בשנת 538 לפנה"ס אישר כורש לגולי בבל לשוב לארצם, לבנות את חומות ירושלים ולהקים מחדש את בית המקדש השני בירושלים, תוך העלאת כספי יהודים לבניית המקדש והבטחת סיוע כספי מאוצר המדינה. כמו כן החזיר את כלי הקודש שנלקחו על ידי חיילות נבוכדנצר מלך בבל. אישור זה, הידוע כהכרזת כורש, נזכר בספר עזרא בשתי גרסאות: בעברית (פרק א') ובארמית (פרק ו'). כך החלה שיבת ציון. אגב, חלק מהגולים שלא שבו לישראל, נשארו בערים המפוארות בבל ושושן (בירת פרס), העדיפו את "סיר הבשר", מה שהביא אותם "להסתבך" בשנת 518 לפנה"ס בפרשת "מגילת אסתר" הזכורה לנו מחג פורים... בתחילה עלו מבבל "רק" 50 אלף איש בהנהגת זרובבל ולאחר מכן עזרא ונחמיה שבו עם גלי עלייה חדשים ובחסות הפרסים (המלך דריווש, שמלך אחרי אחשורוש) ובמימון, הוקם בית המקדש השני בשנת 516 לפנה"ס, לאחר 70 שנות חורבן. הפרסים לא התערבו בענייני הדת של היהודים שחיו תחת שלטון פרס, במין סוג של אוטונומיה דתית וכלכלית. הפרסים שלטו באזור 200 שנים עד שהפסידו לשליט האחרון של היוונים, שעד אז שלטו במקביל באירופה. השליט הזה היה אלכסנדר מוקדון (ממקדוניה, חבל ארץ ביוון) שכבש את כל האזור שלנו, כולל את ארץ ישראל בשנת 333 לפנה"ס. הוא לא התערב בענייני היהודים ונהפוך הוא, נחשב נאור ולא נגע בבית המקדש ואוצרותיו. לאחר מותו, רק 10 שנים אח"כ בשנת 323, התפרקה הממלכה היוונית להרבה ממלכות מקומיות.

בעצם, מרגע זה נפסק שלטון "**היוונים**" (אלה שגרים ביוון) בארץ ישראל ומעתה ישלטו פה שתי ממלכות: מדרום, **ממלכת מצרים** תחת שלטון ההלניסטי של בית תלמי (שהיו אירופאים ולא מצריים, כמו בזמן פרעה) ו**הממלכה הסלאוקית** - שמקיפה את ישראל מצפון וממזרח (כמו לבנון וסוריה של היום).

הממלכה הסלאוקית תחת שלטון הלניסטי, היו לה שתי ערי בירה, בירתה "אנטיוכיה" נמצאת מעל לבנון וסוריה, 750 ק"מ צפונה מחיפה (פה ממש), בגבול בין טורקיה וסוריה ועיר הבירה השניה "סלאוקיה", צמודה לבגדד, בדיוק 1000 ק"מ מזרחה, במרכז עיראק של היום. **לא ביוון!**

כל סיפור חנוכה, קרי ענייני החשמונאים, היו מול הסלאוקים. לא "היוונים". אם כי, כמו היוונים, וכל אזור המזה"ת דאז, הם דיברו יוונית והאמינו בתרבות

ההלניסטית שבאה במקורה מיוון.

הסלאוקים שלטו פה 300 שנים עד עליית האימפריה הרומאית (מאיטליה!) שכבשה את האזור בשנת 64 לפנה"ס, בזמן שלטונו של המלך החשמונאי הורקנוס השני ו-7 שנים לפני חורבן בית שני, על ידי הרומאים כמובן. אלו מאיטליה, לא היוונים....כן?!

מקור השם "מכבי" / "מקבי"

המילה העברית המקורית אינה ידועה, אפשר לרשום בעברית "מכבי" או "מקבי". לשתי הצורות פירושים אפשריים: "מקבי" מפורש בתור "מקבת (פטיש קרב) על ראשי אויבי עמו", או כמו בפסוק "פי ה' ייקבנו" (ישעיה ס"ב, ב) ואז מקבי הוא קיצור של "מקביה" ופירושו נקיבת האל, ובלשון חז"ל הביטוי "יקוב הדין את ההר" משמש לעמידה חזקה על העיקרון.

"מכבי" מוסבר באופן מסורתי על פי הפירוש המובא בספר יוסיפון הטוען כי מדובר בראשי תיבות של הפסוק "מי כמוך באלים יהוה" (שמות, ט"ו יא). על פי האמונה, פסוק זה היה רשום על סמל המורדים. הצעה אחרת היא כי מדובר בראשי תיבות של שמו של ראש משפחת החשמונאים, מתתיהו כהן בן יוחנן, הידוע יותר בשם מתתיהו החשמונאי.

נס פך (לא "פח") השמן

נתחיל משעור קטן בעברית.... "פך" הוא מילה עברית עתיקה לכלי קיבול קטן לנוזלים, להבדיל מ"פח" שהוא חומר מתכתי או כלי לאיסוף פסולת...

נס פך השמן הוא סיפור המובא בתלמוד הבבלי ובמקורות נוספים, כאחד מהניסים שהתרחשו בתקופת מרד החשמונאים וכאחת הסיבות העיקריות להדלקת נרות בחג החנוכה וחגיגתו למשך שמונה ימים לדורות. לפי הסיפור, התרחש הנס לאחר שחרור בית המקדש השני במרד החשמונאים, והוא מתאר כיצד נמצא פך שמן טהור, שכמותו אמורה הייתה להספיק להדלקת המנורה למשך יום אחד, ולמעשה הספיק להארת מנורת המקדש לשמונה ימים.

תיאור הנס

בתלמוד הבבלי במסכת שבת נאמר כי אירע נס פך השמן כאשר החשמונאים כבשו את ירושלים וביקשו לחדש את העבודות בבית המקדש השני. עבודות אלו כללו את הדלקת המנורה. רק פך קטן של שמן טהור נמצא. זיהו שהשמן שבפך לא נטמא בכך שהיה עדיין סגור בחותם הכהן הגדול ובו כמות מספקת רק להדלקת יום אחד, בעוד שהכנת שמן זית טהור חדש והבאתו למקדש אורכות שמונה ימים (בשל הליכי הטהרה הנדרשים). אמנם מותר היה להדליק את המנורה בשמן טמא, שכן טומאה הותרה בציבור בהיעדר שמן טהור, אך לחשמונאים היה חשוב להאיר בשמן טהור בלבד. למרות זאת, אירע נס, והשמן הספיק להדלקת המנורה שמונה ימים, עד שייצרו שמן זית טהור חדש. לזכר נס זה (ועוד סיבות, ראו בהמשך), חוגגים את חג החנוכה במשך שמונה ימים.

במהלך הגלות קיבלו נס פך השמן ונצחיות תורת ישראל הדגשה והבלטה ואילו השחרור והחירות פחות הובלטו. יש המסבירים את השינוי בדגשים אלה בכך שלאחר הכיבוש הרומאי היה קשה תודעתית ומסוכן מעשית, לחגוג כציבור חג בעל משמעות לאומית ולכן בחרו חז"ל להדגיש פן אחר של ימי החנוכה, כזה שיש לו משמעות גם בזמן החורבן והגלות.

שמות החג

חג חנוכה, חג האורים (לפידים), חג הגבורה, חג האור (הפנימי, כמקור גבורה), חג הניסים (ע"ש נצחון המעטים על הרבים, נס פך השמן), חג המקבים/מכבים, חג הזיתים וחג החורף היהודי.

חג חנוכה

מקור שמם של ימי החנוכה הוא מלשון "חנוכת" המזבח או חנוכת המקדש, שנערכה לאחר כיבושו וטיהורו של בית המקדש על ידי המקבים, שלזכרה נחגג החג בתאריכו, כפי שמתואר בספר מקבים א'. לפי המסורת, צבאו של יהודה המקבי עצר לטהר את המקדש בכ"ה בכסלו ומכאן "חנו + כה".

חג אורים

שם נוסף לחג המקובל בעברית החדשה הוא "חג האורים". שם זה (כלומר "אורות" או "אורים") כמו לפידים או נרות, מובא כבר אצל ההיסטוריון יוסף בן מתתיהו.

חג הזיתים

על פי הרב יואל בן נון חג החנוכה גם קשור לסיום מסיק הזיתים והפקת השמן. על פי המשנה (מסכת בכורים, פרק א', משנה ו'), חנוכה היה סוף מועד הבאת הביכורים: "מהחג ועד חנוכה, מביא ואינו קורא; רבי יהודה בן בתירה אומר, מביא וקורא" ובפרט הבאת ביכורי הזית שזמן מסיקתו חל בין סוכות לבין חנוכה. לפי הרב בן נון, במועד זה, היה חג חקלאי קדום שבו הדליקו נרות בשמן זית, כנראה כבר מתקופת בית ראשון. גם ד"ר ישראל רוזנסון סובר כי לפני מרד החשמונאים היה חג שמן קדום במועד דומה, שנוספה אליו חגיגה - ניצחונם של החשמונאים.

חג החורף היהודי

בתלמוד הבבלי ובמדרש בראשית רבה יש אזכורים לחגי אמצע החורף שלא בהקשר לחנוכה. ציון התקופה בה הימים מפסיקים להתקצר ומתחילים להתארך. בתקופה זו מתחדשת האופטימיות כיוון שהעולם שהלך ושקע בחשיכה מתחיל להתמלא בהדרגה באור. המדרש בתלמוד מספר על אדם הראשון שראה את הימים ההולכים ומתקצרים ונבהל, ומקשרים את הסיפור לחג אמצע החורף:

תנו רבנן: לפי שראה אדם הראשון יום שמתמעט והולך, אמר "אוי לי, שמא בשביל שסרחתי, עולם חשוד בעדי וחוזר לתוהו ובוהו וזו היא מיתה שנקנסה עלי מן השמים". עמד וישב שמונה ימים בתענית ובתפלה. (עבר חודש והגיע טבת) כיוון שראה תקופת טבת וראה יום שמאריך והולך, אמר "מנהגו של עולם הוא" (נבהלתי ללא צורך...). הלך ועשה שמונה ימים טובים. לשנה האחרת, עשאן לאלו ולאלו ימים טובים. (עבודה זרה ח. א')

חנוכה חל סמוך ל-21 בדצמבר, שהוא יום ההיפוך החורפי, שבו הימים מתחילים להתארך חזרה. מכאן גם ברור מוטיב האור והדלקת הנרות שבחג, המסמלים את גירוש החושך. המדרש ב"בראשית רבה" מזכיר גם את האש כמתנה שנתן האל לאדם החושש מהחשכה. יש הרואים בחג החנוכה מוטיבים של "התאוששות השמש" לאחר היום הקצר ביותר בשנה.

לפי התנ"ך, (חגי פרק ב' י"ח) ערב חנוכה מצוין גם כיום תחילת בניין בית המקדש השני, כ-550 שנים קודם למרד החשמונאי.

למה דווקא שמונה ימים?

1. חגיגות של שמונה ימים בזמן טיהור המקדש:

המקורות הראשוניים לחנוכה הם ספרי המקבים שנכתבו על ידי החשמונאים עצמם. בספר מקבים א' מסופר על טיהור בית המקדש וחנוכתו בכ"ה כסלו, קביעת חג שמונת ימים באותה שנה, וקביעת החג לשנים הבאות על ידי יהודה המכבי ויקהל ישראל.
"ויהי ביום החמישי ועשרים לחדש התשיעי הוא כסלו, בשנת שמונה וארבעים ומאה, וישכימו בבוקר ויעלו עולות על המזבח החדש כמשפט. ויחנכו את המזבח בעצם היום אשר טמאו אותו הגויים [...] ויחוגו את חנוכת המזבח שמונת ימים. [...] ויצווה יהודה ואחיו וכל קהל ישראל לחוג את חנוכת המזבח ביום החמישה ועשרים לחדש כסלו, שמונת ימים מדי שנה בשנה, בהלל ובתודה לה'." (ספר מקבים א' פרק ד' פס' נ"א-נ"ז)

2. השלמת חגיגות סוכות:

בספר מקבים ב' מופיע טעם נוסף לקביעת שמונת ימי החנוכה והוא האפשרות המחודשת להשלים את חגיגות חג הסוכות ושמיני עצרת (שביחד גם הם - שמונה ימים) בבית המקדש שלא נחגגו בעקבות גזרות אנטיוכוס, חגיגות הנמשכות שמונה ימים:
"ומאת ה' הייתה זאת לחטא את הבית בעצם היום ההוא אשר טמאו אותו הגויים, והוא יום העשרים וחמשה לירח כסלו. ויחוגו חג לה' שמונת ימים כימי חג הסוכות ויזכרו את הימים מקדם, בחגם את חג הסוכות בהרים ובמערות ויתעו בשימון כבהמות שדה. ויקחו ערבי נחל וכפות תמרים [...] ויעבירו קול בכל ערי יהודה לחוג את החג הזה מדי שנה בשנה. (ספר מקבים ב' פרק י' פס' ח-י"א)

3. "שמונה ימים שמנו נתן..." - נס פך השמן:

לפי הסיפור, התרחש הנס לאחר שחרור בית המקדש השני במרד החשמונאים, והוא מתאר כיצד נמצא פך שמן טהור, שכמותו אמורה הייתה להספיק להדלקת המנורה למשך יום אחד, ולמעשה הספיק להארת מנורת המקדש לשמונה ימים.

4. הזמן שלקח לבנות מחדש את המזבח השבור

נוסח דומה של הסיפור, מופיע בסכוליון של מגילת תענית (פירוש עברי קדום הנלווה לנוסח הארמי בכל כתבי היד של המגילה) וגם מופיע שם הסבר נוסף לשמונת ימי החג, כזכר לשמונת ימי חידוש המזבח בידי בני חשמונאי:
"ולמה היא נוהגת להדליק שמונה? אלא שסתרו המזבח ובנאוהו וכל שבעת הימים היו מתקנים בכלי שרת." (הסכוליון למגילת תענית, חודש כסלו, על פי כתב יד פרמה).
כלומר הזמן שלקח לבנות מחדש את המזבח המנותץ ולהשמישו לעבודת הקודש.

5. זכר לשמונת ימי חנוכת המשכן (במדבר) שגם בהם היה "נס שמן" (המשחה), חנוכת בית המקדש הראשון, השני והשלישי (בעתיד)

חֲנֻכַּת המקדש הוא שמו של אירוע חגיגי שנערך ארבע פעמים לפני מרד החשמונאים (חמש עם החשמונאים):

5.1 חנוכת המשכן: מעמד, בזמן מסע בני ישראל במדבר, לפני 3333 שנים, בו חנכו משה ואהרן את המשכן והמזבח לעיני כל ישראל. (ספר במדבר, פרק ז', פסוק י')

לחנוכת המשכן קדמה הכנה שנמשכה שבעה ימים, וביום השמיני נחנך המשכן, העם בורך לראשונה "ברכת כהנים" בידי אהרן, ירדה אש על המזבח והחלה עבודת הקורבנות כפי שהמשיכה בבית המקדש הראשון והשני.

כמובא בדברי חז"ל: "כל שבעת ימי המילואים היה משה מעמיד את המשכן כל בוקר ובוקר, מקריב קרבנותיו עליו [על המזבח] ומפרקו. בשמיני העמידו ולא פירקו". במעמד חנוכת המשכן שרתה שכינה בתוכו לעיני כל ישראל, ואמרו חכמים: "שהיתה שמחה לפניו במרום כיום שנבראו בו שמים וארץ"...

שבעת ימי המילואים – הכנה לחנוכת המשכן: לקראת חנוכת המשכן נצטוו משה ואהרן, להכין ולהכשיר את הכהנים ואת המשכן ואת כליו במשך שבעה ימים, ומבואר בדברי חז"ל, שבימים אלה, משה, הוא שלימד את אהרן ובניו את סדר העבודה במשכן, עוד אמרו חז"ל, שכל יום משבעה ימים אלה, משה משה רבינו את אהרן ובניו ואת כל כלי המשכן בשמן המשחה, שהיתה בו כמות קטנה, ונעשה נס והספיק השמן, וכלשון חז"ל: "שמן המשחה שעשה משה במדבר מעשה ניסים נעשו בו מתחילה ועד סוף... וממנו נמשחו המשכן וכל כליו, השלחן וכל כליו, המנורה וכל כליה, וממנו נמשחו אהרן כהן גדול ובניו כל שבעת ימי המילואים".

5.2 350 שנה מאוחר יותר (לפני כ-3000 שנים), על ידי שלמה המלך כאשר הושלמה בנייתו של בית המקדש הראשון. "וַיִּזְבַּח שְׁלֹמֹה אֶת זֶבַח הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר זָבַח לֵה' בְּקָר עֶשְׂרִים וּשְׁנַיִם אֶלֶף וְצֹאן מֵאָה וְעֶשְׂרִים אֶלֶף וַיַּחֲנֹכוּ אֶת בֵּית ה' הַמֶּלֶךְ וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (ספר מלכים א', פרק ח', פסוק ס"ג)

5.3 440 שנה לאחר מכן, על ידי "כנסת הגדולה" (שהפכה ברבות הימים ל"סנהדרין") כאשר הושלמה בנייתו של בית המקדש השני. "וַעֲבָדוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּהִנִּיָּא וְלוֹיָא וּשְׂאָר בְּנֵי גְלוּתָא חֲנֻכַּת בֵּית אֱלֹהָא דְּנָה בְּחֻדָּה. וְהִקְרְבוּ לְחֻנְכַּת בֵּית אֱלֹהָא דְּנָה תוֹרִין מֵאָה דְּכָרִין מֵאֲתִין אֲמָרִין אַרְבַּע מֵאָה וְצִפְרִי עֲזִין לַחֲטִיא [לְחַטָּא] עַל כָּל יִשְׂרָאֵל תְּרִי עֶשֶׂר לְמִנְּנָן שְׁבַטֵי יִשְׂרָאֵל" (ספר עזרא, פרק ו', פסוקים ט"ז-י"ז)

5.4 350 שנה לאחר מכן, על ידי החשמונאים (לפני 1855 שנים) - טיהור בית המקדש - חג "חנוכה"

5.5 200 שנים לאחר מכן, על ידי הורדוס כאשר הושלמה בניית בית המקדש השני "המשופץ" והריסת בית המקדש הראשון שלא נקרא "חורבן" כי עבודת הזבחים נמשכה ברציפות....(יוסף בן מתתיהו בספר יוסיפון פרק נ"ה)

5.6 לפי האמונה, בבניית בית המקדש השלישי...על פי פירושים שונים למקרא, ייערך אירוע זה גם עם השלמת בנייתו של בית המקדש השלישי בגאולה. בספר יחזקאל נאמר: "שְׁבַעַת יָמִים יִכְפְּרוּ אֶת הַמִּזְבֵּחַ וְטִהְרוּ אֹתוֹ וּמָלְאוּ יָדוֹ [יָדָיו]: וַיִּכְלוּ אֶת הַיָּמִים וְהָיָה בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי וְהִלָּאָה יַעֲשֻׂה הַכֹּהֲנִים עַל הַמִּזְבֵּחַ אֶת עוֹלוֹתֵיכֶם וְאֶת שְׁלָמֵיכֶם וְרִצְאָתִי אֶתְּכֶם נָאֻם אֲדֹנָי יְהוִה." (יחזקאל מג, כה'-כז')

על החג ומצוותיו:

החנוכה / הדלקת נר חנוכה / סדר הדלקת הנרות:

הדלקת נר חנוכה היא מצווה מדרבנן. המצווה היא להדליק נר בכל ערב מערבי החנוכה (החל מיום כ"ד בכסלו בערב, ואילך) לאחר שקיעת החמה (למעט בערב שבת בו מדליקים קודם שקיעת החמה). ההדלקה היא בבית, במקום הנראה כלפי חוץ, כגון בפתח הבית או בחלון הנראה אל רשות הרבים, מכיוון שמטרתה של ההדלקה היא לפרסם את הנס. מצווה זו מופיעה באופן מרומוז כבר במשנה, אולם כתובה באופן מפורש רק בתלמוד. מעיקר הדין מספיק להדליק נר אחד בכל לילה, עבור כל בני הבית, אולם מקובל להדליק מספר עולה של נרות, בהתאם לימי החג (מנהג המכונה "מהדרין מן המהדרין"). ישנם שני מנהגים בקיום ההידור במצווה. למנהג האשכנזים, כל אחד מדיירי הבית מדליק נרות בפני עצמו ולמנהג הספרדים כל בני הבית יוצאים ידי חובה בהדלקת בעל הבית.

איך מדליקים (ראו איור בעמוד הבא):

בלילה הראשון מניחים נר אחד בצד ימין ומדליקים אותו (ואת השמש).
בלילה השני מוסיפים עוד נר לשמאל הנר הראשון, ומתחילים להדליק מן הנר ה'חדש', כלומר משמאל לימין, וכן הלאה...

על החנוכייה:

חנוכייה היא תשמיש מצווה יהודי שבו נוהגים להדליק את הנרות בחג החנוכה. החנוכייה בנויה כמנורה בעלת **תשעה קנים**, בניגוד למנורת בית המקדש, בה היו רק **שבעה קנים**.
החנוכייה נקראת במקורות וברוב ספרי ההלכה "מנורה" או "מנורת חנוכה". עד היום השם הנפוץ לתשמיש קדושה זה בגולה הוא "מנורת חנוכה" או סתם "מנורה". השם "חנוכייה" רווח בקרב היהודים הספרדים בישראל ובארצות הבלקן (בכתיב שונה ובהטעמת מלעיל - "חנוקיאה"), והוא הוכנס לעברית בסוף המאה ה-19 בירושלים על ידי חמדה בן-יהודה, אשתו של אליעזר בן-יהודה.

מנהג הדלקת הנרות בחנוכייה הונהג כסמל לציון חנוכה בית המקדש, שכלל גם את חידוש הדלקת הנרות במנורה (בה נעשה נס פך השמן) בידי החשמונאים במאה ה-2 לפנה"ס, לאחר שהצליחו לכבוש מחדש את בית המקדש השני מידי הכובשים הסלאוקים, בני תרבות יוון.
מצווה להדליק נרות בחנוכייה ולפרסם את נס פך השמן ברבים, לזכר ניצחון המכבים על היוונים. ולכן נוהגים להניח את החנוכייה בחלון הבית או בפתח, כדי שייראו מבחוץ או בתוך הבית, סמוך לדלת הכניסה, בצד שמאל של הנכנס. זמן ההדלקה הוא מצאת הכוכבים עד ש"תכלה רגל מהשוק", כלומר: ההדלקה צריכה להיות בזמן שעדיין מסתובבים אנשים בחוץ.

מבנה החנוכייה:

החנוכייה בימי קדם הייתה שורת מנורות שמן עשויות מחרס או מתכת שהוצבו זו בסמוך לזו, או מנורה אחת עגולה בעלת שמונה פתחי פתילות. בימי הביניים התפתחו חנוכיית המתכת האשכנזית וחנוכיית החרס הספרדית. בספרד הוסיפו לחנוכייה קיר אחורי ששימש לתלייתה, בגרמניה עשו שימוש לראשונה בנברשת עומדת בעלת שמונה קנים בתוספת כן מוגבה עבור השמש, בתימן השתמשו בקערת אבן (עשויה מאבן מיוחדת) בעלת חריצים סביב עיגולה.

כיום לרוב החנוכייה מורכבת משמונה קנים המותאמים לקבלת שמונה נרות, וכן קנה נוסף המיועד ל'שמש' - הנר המהווה סימן לכך שלא יעשו שימוש של חול בנרות המצווה וכן משמש להדלקת יתר הנרות. הסיבה המקובלת למספר הקנים היא שהם מסמלים את **שמונת ימי הנס**. בפסיקתא רבתי (פרשה ב) מובאת סיבה אחרת: כאשר נכנסו החשמונאים לבית המקדש, הם אילתרו שמונה שיפודים שבהם הדליקו נרות. בחנוכייה כשרה כל שמונת הנרות עומדים בקו ישר, בגובה אחיד ואילו על השמש להיות נבדל מיתר הנרות באופן כלשהו, לדוגמה בגובה שונה או במרחק מסוים משאר הנרות.

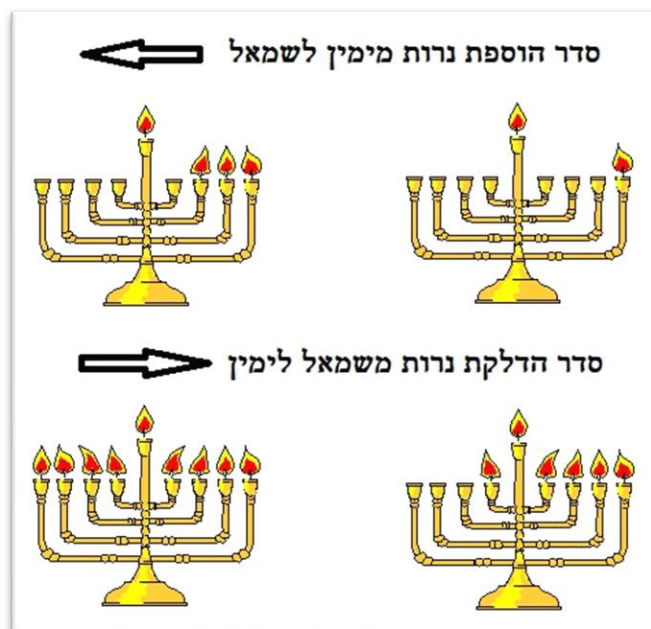
בחסידות חב"ד, נוהגים להשתמש בחנוכיות עם קנים אלכסוניים ולא מעוגלים לפי הוראת

רבי מנחם מנדל שניאורסון (הרבלי) שצידד כדעת הרמב"ם שקני מנורת המקדש גם היו אלכסוניים. הנה כך

בגני הילדים נהוג ליצור עם הילדים חנוכיות פשוטות שבהן משתמשים הילדים במהלך החג.

בלילה הראשון מניחים נר אחד בצד ימין ומדליקים אותו (ואת השמש). בלילה השני מוסיפים עוד נר לשמאל הנר הראשון, ומתחילים להדליק מן הנר ה'חדש', כלומר משמאל לימין, וכן הלאה.

הברכות:

ביום הראשון (או בפעם הראשונה בה מדליקים את החנוכייה במשך החג) יש לברך 3 ברכות (הנוסח בהמשך):

1. ברכת "להדליק נר חנוכה"
2. "שעשה ניסים לאבותינו בימים ההם בזמן הזה"
3. "שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה".

בימים לאחר-מכן מברכים רק את שתי הברכות הראשונות.

חנוכיית חרס עתיקה

הלל והודאה

מצווה מרכזית בחנוכה היא אמירת ההלל, ויש הסוברים שזו המצווה העיקרית בחג. בכל אחד משמונת ימי החנוכה אומרים הלל שלם לאחר תפילת העמידה של תפילת שחרית, ומברכים ברכה לפני ה"הלל" ולאחריו, כמו בשלוש רגלים. בתלמוד הבבלי מתוארת קביעת חג החנוכה על ידי חכמים: "לשנה אחרת קבעום ועשאו ימים טובים בהלל והודאה" (תלמוד בבלי, מסכת שבת, דף כ"א, עמוד ב') בתפילה הנרות הללו אותה אומרים מיד לאחר הדלקת הנרות, מציינים: "הנרות הללו אנו מדליקין ... כדי להודות ולהלל לשמך הגדול על נסיד ועל ישועתך ועל נפלאותיך."

תפילת "על הניסים":

בכל אחת מתפילות העמידה, ובברכת המזון, מוסיפים את תפילת "על הניסים" כהודאה על הנצחון הניסי שאירעו לחשמונאים במלחמתם עם היוונים: **בִּימֵי מַתִּתְיָה בֶן יוֹחָנָן כֹּהֵן גָּדוֹל חֲשֹׁמוֹנָאִי וּבָנָיו, כְּשֶׁעָמְדָה מַלְכוּת נֶגוֹן הִרְשָׁעָה עַל עַמָּךְ יִשְׂרָאֵל לְהַשְׁכִּיחַם תּוֹרַתְךָ וּלְהַעֲבִירָם מִחֻקֵּי רָצוֹנְךָ. וְאַתָּה בְּרַחֲמֶיךָ הַרְבִּים עָמַדְתָּ לָהֶם בַּעַת צָרָתָם: רַבְתָּ אֶת רִיבָם, דִּנְתָּ אֶת דִּינָם, נִקְמְתָּ אֶת נִקְמָתָם. מִסֶּרְתָּ גְבוּרִים בְּיַד חֲלָשִׁים, וְרַבִּים בְּיַד מְעֻטִּים, וּרְשָׁעִים בְּיַד צַדִּיקִים, וְטַמְאִים בְּיַד טְהוֹרִים, וְזָדִים בְּיַד עוֹסְקֵי תּוֹרַתְךָ. לָךְ עֲשִׂיתָ שֵׁם גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ בְּעוֹלָמְךָ, וּלְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל עֲשִׂיתָ תְּשׁוּעָה גְדוֹלָה וּפְרָקוֹן כְּהִיּוֹם הַזֶּה.**

קריאת התורה

בכל אחד מימי החנוכה קוראים בתורה ומעלים שלושה אנשים. הקריאה בתורה מספרת על קורבנות הנשיאים בחנוכה המשכן המוזכרים בפרשת "נשא" בספר במדבר. שנים עשר נשיאי השבטים חנכו את עבודת המשכן ואת עבודת הקורבנות שנעשתה בו, ובכל אחד משמונת ימי החג קוראים את סדר התנדבותו של אחד הנשיאים. ביום השמיני קוראים את הקטע "ביום השמיני" עד לסיום הפרשה כולה. וכן מוסיפים לכך את הפסוקים הראשונים של הפרק הבא בספר במדבר, המדברים על הדלקת הנרות של מנורת המשכן על ידי אהרן הכהן. בקצת קהילות אשכנז ואיטליה, אומרים פיוטים לשבת חנוכה.

איסור תענית

שמונת ימי חנוכה נחשבים ל"ימים טובים" מדרבנן, ולפיכך אסורים בהספד ובתענית, ואולם מותרים בעשיית מלאכה. עם זאת, ישנו מנהג קדום לפיו נשים אינן עושות מלאכה בזמן שהנרות דולקים.

מנהגי החג:

מאכלי החג

נוהגים לאכול מאכלים המטוגנים בשמן, לזכר נס פך השמן - כמו לביבות, סופגניות וספינג'.

משחק בסביבון

נהוג לשחק בחנוכה בסביבון, שעל כל פאה שלו מופיעה אות אחרת מהאותיות נגה"פ שפענוחן "נס גדול היה פה". בחוץ לארץ נהוג שה"פ" מוחלפת ב"ש" וכך האותיות מפוענחות כ"נס גדול היה שם".

דמי חנוכה

נהוג לתת לילדים "דמי חנוכה" (או "מעות חנוכה"), שהם באופן מסורתי מטבעות בשווי נמוך. שוקולטיירים אמריקאיים מן המאה העשרים עיצבו מטבעות שוקולד עטופות בעטיפת מתכת דקה בצבע זהב או כסף, שמשמשים לפעמים כתחליף למטבעות אמיתיים.

מבצע חנוכה של חב"ד

הרבי מליובביץ, הכריז על "מבצע חנוכה" ובו חסידי חב"ד מדליקים חנוכיות בכל מקום שיש בו בית יהודי בשביל פרסום הנס וכן יחזקו הדלקות קיימות. המנהג תפס בהצלחה, ובערים ומדינות רבות יש מקומות להדלקת חנוכייה גדולה מרכזית סביבה מתאספים המונים. בימינו "חנוכיית חב"ד" נמצאת במקומות מרכזיים בכל הערים בארץ. ניתן לזהות אותה על פי הקנים הישרים ולא המעוקלים (מסורת חב"ד)

מתנה כל יום בארצות הברית

יש הורים יהודים בארצות הברית ובקנדה שנוהגים לתת לילדיהם כשמונה מתנות במהלך החג, אחת בכל יום. מנהג זה התחיל ככל הנראה במאה ה-19 בצפון אמריקה.

טקסי חג חנוכה:

1. הדלקת נרות חגיגית
2. שירים
3. סעודת חג
4. ברכת המזון

1. הדלקת נרות:

1. מי מדליק:

על פי הגמרא גברים וגם נשים מצווים לקיים מצוה מיוחדת זו ולהדליק את החנוכייה, או להשתתף בטקס הדלקה. בדרך-כלל נערכת בכל בית (לפחות) הדלקה אחת, והאבא – או הגבר המבוגר/ת בבית – הוא המדליק. נהוג שנשים נשואות אינן חייבות להדליק ויוצאות ידי חובה בהדלקה של בעליהן, כיוון ש"אשתו כגופו". אך רווקות או אלמנות שמתגוררות בגפן, מחויבות להדליק בעצמן. יש הנוהגים שגם הבנות מדליקות לעצמן. הילדים ישמחו מאוד אם תאפשרו להם להדליק חנוכייה משלהם. מטעמי בטיחות, יש לעשות זאת בפיקוח מבוגר. רווקים ורווקות המתגוררים לבד ידליקו נרות באהבה. בקהילות האשכנזים יש ונהוג שכל בני הבית מלבד אם המשפחה מדליקים חנוכיות, ובקהילות הספרדים נהוגה הדלקת נרות חנוכה על ידי בעלה/בית בלבד. גם למנהג הספרדים, "קטן שהגיע לגיל חינוך" ואף אחד לא מוציא אותו ידי חובה חייב בהדלקת הנר.

2. היכן מדליקים:

רבים נוהגים להניח את החנוכייה ליד הפתח – מול המזוזה, ובכך להיות מוקפים במצוות: בצד האחד המזוזה, ובצד השני החנוכייה. אחרים נוהגים להניח את החנוכייה בחלון. במקרה כזה, יש לוודא כי ניתן לראות את החנוכייה מן החלון.

3. כיצד מדליקים:

מוותר להשתמש בנרות מכל סוג שהם. המהדרים נוהגים להשתמש בפתילות כותנה ובשמן זית. אין להשתמש בנרות חשמליים. גם אם אין לכם חנוכייה תוכלו לקיים את המצוה: פשוט הניחו את הנרות על-גבי כל משטח שהוא. הנרות (או השמן) צריכים לבעור חצי שעה לפחות. יש להניח את הנרות בגובה זהה, בעוד ה'שמש' – הנר בו נשתמש להדליק את שאר הנרות – יעמוד בנפרד (מעל הנרות, בצידם וכדומה). נר שכבה בתוך שיעור זמן דליקתו – חוזרים ומדליקים אותו, ללא ברכה.

בלילה הראשון מניחים נר אחד בצד ימין ומדליקים אותו (ואת השמש). בלילה השני מוסיפים עוד נר לשמאל הנר הראשון, ומתחילים להדליק מן הנר ה'חדש', כלומר משמאל לימין, וכן הלאה.

4. מתי מדליקים:

את החנוכייה מדליקים מדי ערב – החל מכ"ד בכסלו בערב. נוהגים להדליק את החנוכייה זמן קצר לאחר שקיעת החמה. אחרים נוהגים להדליק בצאת הכוכבים. היות ויש הפרש זמן קצר ביניהם זה לא עקרוני, אך יש לוודא כי החנוכייה תהיה בוערת לפחות חצי שעה לאחר צאת

הכוכבים. זו לא אמורה להיות בעיה מכיון שרוב הנרות ה"רגילים" שקונים שחנויות בוערים 1 שעה לפחות.

במידה ושכחתם להדליק את החנוכייה בזמן, תוכלו לעשות זאת בהמשך הערב כל עוד יש עדיין אנשים ברחוב (או כל עוד מישוהו מדרי הבית ער).

חשוב מאוד: מפני קדושת השבת, מכניסת השבת ועד לצאתה, אין להדליק, להכין או להזיז את החנוכייה. ביום שישי יש להדליק את החנוכייה לפני הדלקת נרות שבת, ובשבת בערב – לאחר צאת השבת (הבדלה).

5. הברכות:

ביום הראשון (או בפעם הראשונה בה מדליקים את החנוכייה במשך החג) יש לברך 3 ברכות:

1. ברכת "להדליק נר חנוכה"
2. "שעשה ניסים לאבותינו בימים ההם בזמן הזה"
3. "שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה".

בימים לאחר-מכן מברכים רק את שתי הברכות הראשונות.

6. ליד הנרות:

נוהגים לשבת ליד החנוכייה הדולקת זמן מה לאחר ההדלקה. זוהי הזדמנות מתאימה לשחק עם המשפחה במשחק הסביבון, לשיר שירי חנוכה, לאכול סופגניות ולהיחשף למורשת העתיקה והנפלאה שלנו.

**ידליק את השמש, יחזיקו בידו, יברך ובתום הברכות – ידליק את הנרות
בחנוכייה (משמאל לימין, הנר "החדש" מודלק ראשון)**

להלן נוסח הברכות:

הברכה הראשונה:

**"בָּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְהַדְלִיק
נֵר שֶׁל חֲנוּכָּה"**

הברכה השנייה:

**"בָּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שֶׁעָשָׂה נִסִּים לְאַבֹּתֵינוּ, בְּיָמֵם הָהֵם
וּבְזֶמַן הַזֶּה"**

הברכה השלישית:

"בָּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שֶׁהַחַיִּינוּ וְקִיַּמְנוּ וְהִגִּיעֵנוּ לְזֶמַן הַזֶּה"

2. שירים (מייד לאחר ההדלקה):

הנרות הללו

הנרות הללו שאנו מדליקין, על הנסים ועל הנפלאות ועל התשועות ועל המלחמות, שעשית לאבותינו בימים ההם ובזמן הזה...

מעוז צור

מעוז צור ושוועתי לך נאה לשבח.
תכון בית תפילתי ושם תודה נזבח.
לעת תכין מטבח מצר המנבח.
אז אגמור בשיר מזמור חנכת המזבח.

ימי החנוכה (מילים: אברהם אברון)

ימי החנוכה חנכת מקדשנו,
בגיל ובשמחה ממלאים את לבנו,
לילה ויום סביבוננו יסב,
ספגניות נאכל בם לרב.

האירו, הדליקו נרות חנוכה רבים!
על הנסים ועל הנפלאות אשר חוללו המכבים.
ויש השרים ("אשר עשה ה' למכבים")

נצחון המכבים נספר, נזמרה
על הנונים אז ידם כי גברה,
ירושלים שבה לתחייה,
עם ישראל עשה תושיה.

האירו, הדליקו...

חנוכה, חנוכה (מילים ליון קיפניס)

חנוכה, חנוכה
חג לפה כל כך
אור חביב מסביב
גיל לילד רך.

חנוכה, חנוכה
סביבון סב סב
סב נא סב, סב נא סב
מה נעים מה טוב.

חנוכה חנוכה
אין חלון בלי אש
לביבות ספגניות
בכל בית יש
חנוכה חנוכה
חג חביב מאוד
שירו נא, זמרו נא
וצאו לרקד

לכבוד החנוכה (מילים מקוריות חיים נחמן ביאליק/ שיפוז – אסף יערי)

אבי הדליק נרות לי
ושמש לו אבוקה –
יודעים אתם לכבוד מי?
לכבוד החנוכה!

אמי טיגנה לביבה לי,
וסופגניה חמה ומתוקה –
יודעים אתם לכבוד מי?
לכבוד החנוכה!

אבי יצק, סביבון לי
סביבון מעופרת יצוקה.
יודעים אתם לכבוד מה?
לכבוד החנוכה!

אנו נושאים לפידים

מילים: אהרון זאב
לחן: מרדכי זעירא

אנו נושאים לפידים
בליחות אפלים.
זוהרים השבילים מתחת רגלינו
ומי אשר לב לו
הצמא לאור-
ישא את עיניו ולבו אלינו
לאור ויבוא!

גס לא קרה לנו-
פד שמן לא מצאנו.
לעמק הלכנו, הקרה עלינו,
מעונות האורות
הגנוזים גלינו.

גס לא קרה לנו-
פד שמן לא מצאנו.
בסלע חצבנו עד דם-
ויחי אור!

חנכה, חנכה

מילים: לוין קיפניס
לחן: עממי גרמני

חנכה, חנכה,
חג יפה כל כך
חג של אור, חג של דרור
מי זה לא ישמח?

חנכה, חנכה,
סביבון סב-סב
סב סב סב, סב סב סב
חנכה חג טוב

הבה נרימה

מילים: לוין קיפניס
לחן: המלחין הנדל

הבה נרימה
גס ואבוקה-
יחד פה נשירה
שיר-חנכה.

מכבים אנחנו,
דגלנו רם, נכון,
ביונים נלחמנו
ולנו הנצחון.

פרח אל פרח
זר גדול נשזר,
לראש המנצח,
מכבי גבור.

באנו חשך לגרש

מילים: שרה לוי-תנאי
לחן: עמנואל עמירן (פוגצ'וב)

באנו חשך לגרש.
בדינו אור נאש.
כל אחד הוא אור קטן,
וכלנו - אור איתן.
סירה חשך! הלאה שחור!
סירה מפני האור!

חנכיה לי יש

מילים: שרה גלזמן
לחן: ניסן כהן-מלמד

חנכיה לי יש
צוחקת בזה האש
ושחה לי בלאט
על פד קטן אחד
חנכיה שלי
אורד נא העלי

מי זה הדליק נרות דקים

מילים: לווין קיפניס
לחן: ידידיה אדמון

מי זה הדליק נרות דקים
כפוכים ברום?
יודעים גם תינוקות רכים
כי חנכה היום.
לה לה לה...
כי חנכה היום.

כל נר עליו, כל נר חביב
דולק, רומז, נוצץ.
התינוקות עומדים סביב
ולשמה אין קץ.
לה לה לה...
ולשמה אין קץ.

לביבות נעשה

מילים: לווין קיפניס
לחן: נחום נרדי

קמח קמח מן השק
שמן שמן מן הפד –
חנכה היום
חג נעים, נחמד!

שמן שמן מן הפד
קמח קמח מן השק –
הבה נלבב
לביבות לחג!

לה לה לה...

עוד נוסף ביצה מסל
עוד ספר דק – וחסל –
בואו לשלחן,
לביבות נאכל.

כבר אכלנו לביבות
מה עוד לנו לעשות
לשמה ולרקד
לשמה ולרקד

פד קטן

מילים: אהרון אשמן
לחן: יואל ולבה

פד קטן, פד קטן,
שמונה ימים שמנו נתן.
כל העם התפלא,
מאליו הוא מתמלא.

כל העם אז התכנס
והכריז: אד, זהו נס!
אלולא פד זה נשאר
מקדשנו לא הוּאֵר.

מי ימלל גבורות ישראל

מילים: מנשה רבינא
לחן: עממי

מי ימלל גבורות ישראל,
אותן מי ימנה?
הן בכל דור יקום הגבור
גואל העם.

שמע!
בנימין ההם בזמן הזה
מכבי מושיע ופודה,
ובנימינו כל עם ישראל
יתאחד, יקום ויגאל.

נר לי, נר לי, נר לי דקיק.

מילים: לוין קיפניס
לחן: דניאל סמבורסקי

נר לי, נר לי, נר לי דקיק.
בחנכה גרי אדליק.
בחנכה גרי זאיר,
בחנכה שירי אשר.

סביבון – סב סב סב

מילים: לוין קיפניס
לחן: עממי
כתיבה: תרפ"ג

סביבון – סב סב סב,
חנכה הוא חג טוב.
חנכה הוא חג טוב,
סביבון – סב סב סב.

סב נא, סב כה נכה,
נס גדול היה פה.
נס גדול היה פה,
סב נא, סב כה נכה.

נרותי הזעירים

מילים: מוריס רוזנפלד
תרגום/נוסח עברי: ראובן גרוסמן (אבינועם)
לחן: הרמן צבי ארליך

נרותי הזעירים,
מה רבו הספורים,
לי ילאט האור
לי ילאט האור;
על דמים וכשלונות,
על תרועות של נחונות,
על קרבות של דרור,
על קרבות של דרור.

עת אראה אורכם הקט
יעטני צל בלאט,
קול אלי יקרא,
קול אלי יקרא:
ישראל, שבעת קרב,
אפס גם ידעת רב,
עז ותפארה
עז ותפארה.

שימו שמן

מילים: מרדכי ריווסמן
תרגום/נוסח עברי: לוין קיפניס
לחן: עממי חסידי

שימו שמן, שמן זית,
נרות הדליקו, יהי אור בבית!

אור לנו! דרור לנו!
על כן נאירה, על כן נשירה
שמונה ימים שירת האור.

מזון רוחני / מאמרים:

חג חנוכה - התבוננות ונקודות למחשבה / אסף יערי

מהות החג עצמו:

המילה "חג" משמעותה בעברית זה "מסתובב". ואכן, חגים נותנים לנו רגע זמן לעצור את מירוץ החיים וההסתובבות בין עניין לעניין ולעצור רגע להתבונן. עלינו, על החיים שלנו, על מה שהשגנו ומה שעדיין חסר לנו. התבוננות פנימה לפי נושאי החג. כל חג והסמלים שלו. ואכן, מי שלא מצליח להתבונן ולתקן מספיק את דרכו הוא "מועד" כלומר נופל... מכאן הביטוי - "חג ומועד". אז הבה נתבונן בחג חנוכה וסמליו הרוחניים ונראה מה אנו יכולים להפיק לעצמנו ולחזק את הדרך שלנו - אל אושר ועושר.

עצמאות וחירות:

מהחשמונאים למדנו משהו מאוד חשוב - הזכות שלנו להילחם על האושר שלנו. שמגיע לנו. שאף אחד לא יכול לגזול לנו את הזכות לאור ולחופש החלטה, דתית, רוחנית או בכל עניין אחר. לפי הקבלה, "חשמונאי" הוא אחד ש"חש את השמונה". לפי הקבלה, המספר שבע מסמל את הטבע "הרגיל" כמו שבעת ימי הבריאה. שמונה זה "מעל לטבע" ולכן בעוד הטבע הוא מחזורי וכל שבוע מתחיל מחדש, השמונה מסמל נצח ותנועה אינסופית. זה לא מקרה שאלוקים נקרא "אור אינסוף" כך שחג חנוכה מסמל את האור - שמעל לטבע. האור האינסופי שגם נמצא בנו ושעומד לרשותנו.

היות ובתפילת הבוקר אנחנו מברכים את הבריאה ש"מחדשת בטובה כל בוקר את העולם מחדש" מכאן אנו יכולים להפיק את התובנה שמותר לנו ואולי אנחנו ממש חייבים לברוא את דרכנו כל יום מחדש - להתבונן ולהחליט האם אנחנו בדרך הנכונה או שנדרש מאתנו איזה שהוא שינוי. אז הנקודה הראשונה היא שכמו החשמונאים, אם נחוש שיש צורך, אור אינסוף עומד לרשותנו לעשות מעשים שמעל הטבע האנושי, הטבע שלנו, אם רק נתחבר לדרך האושר שלנו ונגייס את הכוחות מתוכנו - כוחות האור, להילחם במלחמה הצודקת שלנו - לאושר. כמו שהחשמונאים יכלו לגייס את הדבקות שלהם במטרה, הנחישות לעבוד את אלוהים ולא אלוהים אחרים והמלחמה לעצמאות רוחנית, כלכלית ומדינית נתנה להם כוחות-על לנצח את הבלתי אפשרי, כך גם אנחנו יכולים. לנצח דברים שבטבע שלנו (התמכרויות, מחסומים ועכבות, התנהגויות פסולות) ולהתחבר ל"אני שמעל לטבע שלי" כלומר טוב יותר, מואר יותר. חשמונאי יותר...

מקרב הישרדות לעבודת מידות:

תתבוננו ב"ציר הזמן היהודי" שבתחילת החוברת ותראו כמה אלפי דורות העם שלנו נאבק על הישרדות פיזית. התמודד מול כליה והשמדה. לא רק פיזית. גם מדינית, רוחנית, דתית, אמונית. כל דור והמלחמות שלו. בדור הזה אין לנו התמודדות אמיתית עם השמדה, שואה, מלחמות שמאיימות על קיומנו ואפילו אם יורים עלינו טילים - פיתחנו מערכת שמפוצצת אותם בשמיים - פלא של ממש! אבל היות וכל דור נאלץ להילחם על משהו, כל דור ומלחמתו - נגזר עלינו שבדור הזה, המלחמה "עברה פנימה". כנגד עצמנו. זה דור שנאבק כנגד המידות שלו. "מידה=באיזה כמות" ואכן זה הלימוד שלנו - באיזו מידה לעבוד וכמה להשקיע בבית, כמה "לשחק קשה להשגה" או כמה להתמסר למה שהלב רוצה, כמה לוותר וכמה לעמוד על שלי מול הילדים, כמה להמשיך לחפש בנזוג יותר מתאים ומתי לעצור ולהתפשר על הקיים, כמה לברך על מה שיש וכמה לשאוף ליותר ועוד ועוד...

כי כשאין מלחמה חיצונית - המלחמה היא של כל אחד נגד עצמו, חסרונותיו, אתגריו והדרך הפרטית שלו להגדרה של אושר - ולהשגה שלו... מחג חנוכה אנחנו למדים שהכלי המרכזי שלנו במלחמה שלנו נגד עצמנו הוא האמת=אור. האמת שלי עלי ועל מה שטוב לי משולה לאור זך, אמיתי - כמו תדר. וכמו תדר, גם האור הוא מידתי. מה שמביא אותנו להתבונן באור עצמו – בסעיף הבא..

חג האור - התבוננות על אור

כאמור נגזר עלינו לעבוד למען עצמנו את עבודת המידות - כמו האור. לא רק כמשל של אור מול חושך (שהוא בעצם היעדר אור) גם המידתיות של אור ראוייה להתבוננות - אור יכול להזיק או להועיל. תלוי במידה.

במידה הנכונה אור הוא הכרחי ומועיל:

1. אור מרפא - יש מכשירים שמרפאים עם אור כמו מנורה סגולה לריפוי צננת, עושים ניתוחים או הסרת שיער בלייזר שהוא קרן אור, אור השמש מייצר בגופנו ויטמין D
2. לולא אור השמש לא היה לנו מה לאכול, כי כל הצמחים משתמשים באור כדי לייצר סוכר בתהליך שנקרא "פוטוסינטזה" ואנחנו אוכלים צמחים או את הפירות והירקות שלהם, גם החיות שאנחנו אוכלים, אוכלות צמחים כך שלולא אור השמש - היינו פשוט גוועים מרעב
3. לולא אור השמש לא היה לנו מה לנשום כי החמצן שאנחנו נושמים נפלט ברובו מאצות בים וגם מיערות הגשם=צמחים
4. לולא אור השמש לא היינו יכולים לזוז במרחב חשוך (זוכרים את מכת חושך? עורים=בלי אור).

מצד שני "עודף אור" מעורר, שורף (הדלקתם פעם מדורה בעזרת זכוכית מגדלת ושמש?), מי שלא מגן על עצמו בשמש (למשל בים) מקבל כוויה בשמש וכו... כי אור הוא תדר. וניתן לכוון את עוצמתו. בדיוק כמו שאנחנו יכולים לכוון את עוצמתנו תמיד כשאנחנו עושים כל דבר... כושר, אוכל, שתיה, לימודים, אהבה, דוגמא אישית, חינוך וענישה וכו. כל דבר. במידה הנכונה זה מועיל מאד ובמידה מוגזמת - שורף.

כמו שהאור הלבן מכיל את כל הגלים הקיימים, מרנטגן, אינפרא אדום, אולטרה סגול וכו, לולא הגשם, כל גווני הקשת נראים כאחד - צבע אחיד - לבן. זה בדיוק כמונו - כל התכונות בסוף באות במופע אחד. אני.

יש בי הכל (הכל צפוי), אבל הרשות לברוא, לבחור - בידי (הרשות נתונה) של איך אני מתנהג בכל מצב. של איזה גוון של אור אני עכשיו. הרגע. באיזה תדר... רגוע? נעלב? כועס? מוחל?

כולנו לפעמים מרגישים נעלבים, נפגעים, מתאכזבים... השאלה איך אנחנו מגיבים... באיזה תדר ובאיזו עוצמה.

חג חנוכה הוא חג הניצחון של הטוב על הרע, של האור על החושך, של הדבקות על האכזריות.

אני מאחל לכולנו שנדע להאיר לאחרים מאורנו, שנזכור שביכולתנו לברוא לנו יומיום מואר יותר, זורח מבפנים, שלי, יודע את עוצמתו ויתרונותיו ומשתמש בהם כדי לעזור לנו לעצמנו לאהוב את עצמנו בשלמות - ולאחרים סביבנו...

קצת היסטוריה - חשיבותו המדינית, הערכית והסמלית של מרד החשמונאים:

רקע: ארץ ישראל בתקופה הסלאוקית - הלניסטית – עד מרד החשמונאים

ארץ ישראל בתקופה ההלניסטית לא הייתה מוגדרת כיחידה נפרדת, אלא בחלק מאזור גדול יותר. בתחילה, לאחר מות אלכסנדר מוקדון, שלטו פה הסלאוקים כ-20 שנה ולאחר מכן, במשך 100 שנים שלטו פה ההלניסטים ששלטו (גם) במצרים. לאחר מכן, שוב הצפוניים - הסלאוקים. לאחר 20 שנות שלטון סלאוקי, וסה"כ לאחר 140 שנים של אוטונומיה יחסית של ממלכת יהודה – השתבשו היחסים עם השלטון הסלאוקי והמלך שלהם- אנטיוכוס אפיפאנס, הטיל, לראשונה בהיסטוריה האנושית – גזרות דתיות על עם כבוש. עד אז, המוטיבציה לכיבוש עמים וארצות היתה כלכלית בעיקרה (חוץ מהכבוד) וכללה רק גזירות מיסים לשליט הכובש שהתעשר מכיבושיו. הדת פחות עניינה את העולם העתיק. אבל ברגע שהוטלו פה גזירות דתיות אמוניות- נולדה המוטיבציה לפרוץ מרד המקבים שהוא גם המרד הדתי הראשון בתולדות העולם!

הסיבות לפרוץ המרד:

במשך כל התקופה ההלניסטית, שמו הרשמי של אזור א"י היה "סוריה ופיניקיה". השלטון התלמי, וגם הסלאוקי, התבסס על הפעלת ביורוקרטיה (מערכת פקידות) לגביית מיסים, על השלטת מונופול על ענפי כלכלה חשובים (כמו מלח ובשמים), ועל שליטה מלכותית על נכסים חשובים. ליהודה ניתנה אוטונומיה, שעיקרה - הכרה בפריבילגיות שניתנו ליהודים על ידי הפרסים ועל ידי אלכסנדר הגדול עצמו. מגילת הזכויות כללה את הזכות שניתנת ליהודים לחיות על פי "חוקי האבות", וזאת כתוצאה מן העובדה שיהודה הוגדרה על ידי הממשל התלמי כ"אתנוס" (יחידה גאוגרפית ומדינית) בתוך "סוריה ופיניקיה". השלטון ההלניסטי, שמר על ייחודה המנהלי של יהודה כאוטונומיה בהנהגת הכהן הגדול ומועצת הזקנים, תוך הכרה בתורה כ"חוקי האבות" של היהודים המחייבים את כל תושבי יהודה, כלומר, הכרה רשמית בשלטון הבלעדי של הדת היהודית על אדמת יהודה, ומכאן גם איסור על עבודה זרה בתחומה. הכהן הגדול שימש נציג העם בפני הכובשים והיה אחראי לגביית מסי המלכות ביהודה. הוא שימש כל חייו במשרתו, ובמותו עברה המשרה לבנו אחריו. לצד הכהן הגדול עמדה "מועצת הזקנים" של התקופה ההלניסטית (הכנסת הגדולה, הסנהדרין), ששימשה כגוף מחוקק עליון והמשיכה את "זקני היהודים" ("שבי יהודיא") מן התקופה הפרסית.

האוטונומיה של יהודה הייתה מוגבלת בתנאים הבאים: היא התחייבה להעלות מיסים למלכות, נמנעה ממנה הזכות לנהל צבא ומדיניות חוץ עצמאית והיא נשלטה באמצעותו של נציב ("סטרטגוס"), אשר פיקד על כוחות הצבא ההלניסטים באזור. ההלניסטים הקימו ביהודה מושבות צבאיות וחילות מצב למלא משימות ביטחוניות, כמשען וכביטוי לריבונות שלהם על יהודה. חיל המצב בירושלים התבצר במצודת הבירה מצפון-מערב להר הבית, משם יכול היה לפקח על הנעשה בעיר.

העיר הגדולה ביותר של יהודה והעיר היהודית הגדולה ביותר בארץ ישראל הייתה ירושלים, שעיקר יישובה בתקופה ההלניסטית היה מרוכז בגבעה הדרומית-מזרחית של העיר, היא "עיר דוד". ירושלים נחשבה לעיר חזקה בעלת כושר הגנה גבוה.

מרד החשמונאים:

אנטיוכוס הרביעי, סבל קשות מעליית כוחה של רומא שנלחמה בו והטילה עליו מיסים כבדים. כדי לנסות לכסות את החובות שלו הוא בזז את אוצרות בית

המקדש. שוד המקדש היה מעשה יוצא דופן שגונה על ידי כל היסטוריונים של אותה תקופה. הדבר מעורר גלים בקרב יהודי העיר, אבל וקריאות כנגד אנטיוכוס. כעבור זמן מה, מגיעות לאוזניו של אנטיוכוס שמועות מירושלים על כך שהוא נהרג בקרב במצרים, מה שעבור אנטיוכוס היה נחשב למרד ולכן ערך בעיר טבח אכזרי וחסר תקדים. הביזה של המקדש וגזרות אנטיוכוס שנחשבות לרדיפה הדתית הראשונה בהיסטוריה האנושית, עוררו תסיסה בקרב העם. בשנת 167 לפנה"ס התלקח המרד במודיעין בידי משפחת כהנים ממשמרת יהויריב. מתתיהו החשמונאי, אבי המשפחה הרג את נציגי השלטון שביקשו ממנו לזבוח לאליל, והוא ובניו שהצטיינו ביכולת צבאית, ברחו ליהודה לאזור הרי גופנה, אזור הררי קשה לתנועה ונוח להסתתרות של מורדים. לאחר מותו ירש אותו יהודה המכבי, שהוביל את המרד, ועבר מלוחמת גרילה להתנגש בסלאוקים בעימותים גלויים בשטחים פתוחים.

המרד שהתחולל בין השנים 167 ל-160 לפנה"ס, היה גם מאבק לעצמאות מדינית ודתית, וגם מאבק על דמותה של החברה היהודית בארץ ישראל. מצד אחד מרבית העם, נאמני המסורת, ומהצד השני אליטה מתיוונת, שמטרתה הייתה להנהיג שינויים מרחיקי לכת באופייה של החברה היהודית, בחסות השלטון ההלניסטי. הגורמים למרידות היו שילוב של מניעים סוציו-כלכליים, דמוגרפיים ודתיים-תרבותיים-לאומיים. החשמונאים, שהיו כהנים, הנהיגו את המרד עקב גזרות הדת, אבל היו שותפים גם לשאר המניעים. המרד, שהתחיל בקטן, היה רצוף בהצלחות וכישלונות בשדה הקרב ובזירה המדינית הבינלאומית, ונעזר באי-התערבותם של בית תלמי ממצרים (ארץ ישראל היא בדיוק בתפר בין שתי הממלכות), חולשתה של האימפריה הסלאוקית, סכסוכי שלטון פנימיים בתוכה, מרידות שנעשו בחלקה המזרחי, ואף ברית של היהודים עם האימפריה החדשה מאיטליה-רומא, שכבר לטשה עיניה לאזורים שהיו בשליטת הסלאוקים, שהיו שכנים שלהם באירופה. 10 שנים לאחר פרוץ המרד, הסלאוקים הצליחו לזמן קצר לשוב ולהשתלט צבאית על האזור, עד תבוסתו של בקידס בידי יונתן (157 לפנה"ס).

המרד שינה ו"שיקם חזרה" את התפיסה היהודית

מכיבוש הארץ ע"י יהושוע בן נון, היהודים היו עצמאיים ושלטו על עצמם ללא "כובש חיצוני" (כ-600 שנים!) (מתוכם 270 שנים עם בית המקדש הראשון) אבל מאז הכיבוש האשורי, ולאחריו הכיבוש הבבלי, הפרסי, היווני והסלאוקי, עברו 560 שנים בהם היהודים לא היו עצמאיים וחיו כל הזמן תחת שלטון כובש.

אמנם בעצמאות דתית (מתוכם 350 שנים עם בית המקדש השני) ובחופש ניהול ענייניהם הפנימיים דרך הכהן הגדול ומועצת זקני ישראל אבל עדיין היו מחוייבים לשלם מיסים כבדים ותכופות סבלו מגזירות כלכליות שונות, נמכרו לעתים לעבדים ועוד צרות שונות.

מי, בסופו של דבר, אשם בחורבן הארץ?

שורה תחתונה ואם מחפשים מדינה "אשמה" - **האיטלקים** (הקרויים על שם בירתם – רומאים) ולא **היוונים** (אלה מאיי יוון – שבירתם אתונה). במאמר מוסגר, כל הממלכות שכבשו את הארץ, ומלבד אנטיוכוס הרביעי שגזר על היהודים גזירות דתיות, כל הממלכות לא התערבו דתית במה שקורה פה. עניינו אותם רק המיסים.

שונים היו הרומאים (איטלקים) שדגלו בהשתלטות דתית.

התקופה הרומית בארץ ישראל החלה ב-63 לפנה"ס עם פלישת הצבא הרומי לארץ (סוף תקופת החשמונאים ותחילת שלטון הורודוס). תקופה זו נמשכה 400 שנים, עד 324 לסה"נ, שנה שמקובל לראותה כתחילת השליטה של האימפריה הביזנטית בא"י, היא המשכה של האימפריה הרומאית וללא שינויים מהותיים, עוד כ-1200 שנה, עד שנת 1453, כיבוש קונסטנטינופול-איסטנבול, שבה החלה האימפריה העותמאנית. החל מימיו של הקיסר אדריאנוס (שנת 100 לספירה), כונתה ארץ ישראל בשם "פלשתינה" ואיבדה את שמה "יהודה" עד לימינו אנו.

השלטון הרומי שהנהיג מדיניות של תזוזת עמים ו"התיישבות מחדש" (כמו האשורים, הבבלים והסלאוקים), "השתלטות דתית" ("הלניזציה" עם האלים היוניים-רומיים), נישול תושבים מקומיים והפקעת קרקעות, נתקל בהתנגדות עזה של בני הארץ היהודים שהיוו את רוב האוכלוסייה. מכל העמים, שלא התנגדו לאיטלקים דתית, הייתה התנגדות היהודים לשלטון הרומי - הארוכה והקשה ביותר. לאחר המרד הגדול (66-70 לספירה), וביתר קשיחות ואכזריות כעבור כ-60 שנה, לאחר מרד בר כוכבא (132-135 לספירה) פעלו הרומאים לצמצום האוכלוסיה היהודית בארץ, ולפגיעה בלאומיותה המרדנית. האימפריה הרומית היא! שחיסלה בסופו של דבר את עצמאות היהודים בארץ וכן את הרוב היהודי בה, ואף שינתה את שם הארץ, בשנת 135 לספירה, מ"פרובינקיה יודיאה" (יודיאה=יהודה) ל"פרובינקיה סוריה פלשתינה". העם היהודי איבד את חרותו המדינית, הפך למיעוט בארצו, והשיטה הרומית הסוציו-כלכלית שנכפתה הרסה את מעמד האיכרים היהודי.

משמעותו של המרד החשמונאי

המרד החזיר את התפיסה היהודית 560 שנים אחורה לימי הפאר של השבטים והמלכים והעצמאות שהיתה להם. התפיסה של היהודים את עצמם חזרה להיות התקפית-לוחמת על זכויותיה, במקום הגנתית ו"גלותית" בחסות של מעצמה זו או אחרת. התפיסה הזו החזיקה עד ימי מרד בר כוכבא – 300 שנים לאחר מכן!

תחושת היהודים עם הצלחת המרד היתה בוודאי דומה מאד לתחושתנו בימינו אנו, מאז קום המדינה עת השתחררנו משלטון אנגלי-בריטי ולפניו תורכי-עותמאני, וחזרנו להיות עצמאיים-שולטים על גורלנו...אחרי אלפיים שנים...

החשמונאים, ביססו ממלכה עצמאית בארץ ישראל, עם צבא חזק, שהתקיימה משנת 164 לפנה"ס ועד לשנת 63 לפנה"ס (כ-100 שנים), עד השתלטותה של האימפריה הרומית על ארץ ישראל. בממלכה זו שלט שליט חשמונאי, כנשיא/מלך וככהן גדול, לרוב לצד חבר היהודים, שהורכב בידי נציגים מהעם.

ממלכת החשמונאים שהיוותה מקור השראה חשוב לציונות ולמדינת ישראל, הייתה הממלכה היהודית הריבונית היחידה בארץ ישראל, שלא היוותה חלק מאימפריה כלשהי, במשך תקופה של כ-2,000 שנים, מאז חורבן בית ראשון ועד קום מדינת ישראל, למעט תקופות קצרות בימי המרד הגדול ומרד בר כוכבא שהצליחו, זמנית, להיות עצמאיים מהרומאים.

מבחינה צבאית, המרד העלה על נס את חשיבות תכנון מדויק של תוואי שטח הלחימה, חשיבות צבא קל וחכם על משוריין וכבד ובעיקר את החשיבות של רוח הלחימה ואמונה בצדקת הדרך או הדבקות הדתית בזמן הקרב עצמו. ערכים אלה יהוו את ראשיתו של הצבא הישראלי ומורשתו של צה"ל עד עצם היום הזה.

לזכר הצלחת המרד הצבאית, חידוש העצמאות המדינית-הפוליטית, נס פך השמן+טיהור המקדש+חידוש הפולחן הדתי והערכים הנלווים לחג ("ניצחון האור על החושך") נקבע במסורת היהודית חג החנוכה.

סגולות ורפואות / נעמה גרין

"בזמן ההדלקה נפתחים שערי השמים"

10 סגולות נפלאות טמונות בימי החנוכה, כאשר עת הדלקת הנרות פותחת שערי שמים ומשפיעה ישועות לישראל. הימים מסוגלים לרפואה מעל הטבע, לפקידת עקרות, להצלחה בחינוך הילדים, ולקירוב הגאולה. אל תחמיצו את ההזדמנות לתפילות ולהתגשמותן:

1. הרב אלימלך בידרמן מספר את הסיפור הבא: אחד מתושבי קוממיות התעורר משנתו וחש כי ראייתו אינה צלולה וכי הוא רואה הכול כפול ומטושטש. מיד הלך לדרוש ברופאים שימצאו מזור למכאובו, אך לאחר בדיקות השיבו הרופאים את פניו ריקם, כי לא היה בידם לרפאותו בדרך הטבע. הימים היו ימי חנוכה, ובעת הדלקת הנרות שפך דמעות כמים לפני הבורא שירפאהו בתוך שאר חולי ישראל ויזכה לראות כאחד האדם. בכל אותו הזמן לא הסיר את עיניו מהביט בנרות הקדושים, ואכן תפילתו התקבלה, וראייתו החלה להשתפר עד שנתרפא לגמרי למול עיניהם המשתאות של הרופאים. "אין זה פלא כלל", אומר הרב בידרמן. "ימי החנוכה הם ימי ניסים, והנהגת הבריאה היא למעלה מדרך הטבע, לכן נקל לפעול ישועות ונפלאות".
2. בעת הדלקת הנרות נפתחים כל שערי שמים לתפילתנו. בשם רבי ישראל מטשורקוב מובא כי "בחכמה פותח שערים" מתייחס לנר חנוכה שנדלק בשמן זית הרומז לחכמה. שמן זה פותח שערים וכך נשפע שפע רב מן השמים.
בשם רבי חיים פלאג'י מובא כי בשעת הדלקת נרות, נעשה עת רצון במרומים, מידת הדין מתבטלת ומתעוררת מדת הרחמים.
בימי החנוכה ניתן להתפלל בין על גשמיות בין על רוחניות בין על הטבע בין על ניסים, והקדוש ברוך הוא שומע תפילת כל פה וממלא כל הבקשות לטובה ולברכה. בעל ה'תפארת שלמה' מציין כי על האדם לכוון בעיקר בתפילתו שיתגדל ויתקדש שמו הגדול, ואחר כך יבקש כל צרכיו בענייני העולם הזה, בגשמיות, בבריאות הגוף ובפרנסה כיוון שההכרח לא יגונה.
3. בכל יום מימי החנוכה - פועלת מידה אחרת: בשם המקובלים ידוע כי בכל יום מימי חנוכה מתעוררת מידה אחרת משבחי הקדוש ברוך הוא שאומרים בברכת 'יוצר אור' בתפילת שחרית:

“פועל גבורות” – נר ראשון
“עושה חדשות” – נר שני
“בעל מלחמות” – נר שלישי
“זורע צדקות” – נר רביעי
“מצמיח ישועות” – נר חמישי
“בורא רפואות” – נר שישי
“נורא תהילות” – נר שביעי
“אדון הנפלאות” – נר שמיני

מכאן נראה כי ביום 'זאת חנוכה' נשפעת המידה של 'אדון הנפלאות', וביום זה הנהגת הפלאות והניסים נעשית "כמו טבע" ביום זה.

4. ימי החנוכה מסוגלים לרפואת נס, אף שלא בדרך הטבע.

5. אלו ימים המסוגלים לעושר והצלחה בפרנסה :

במשלי נאמר : "אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד". בפסוק זה טמון רמז לנר חנוכה, שמדליק בצד שמאל של הדלת, ואכן בחנוכה נשפע עושר וכבוד לרוב. מן הפסוק 'כי למחיה שלחני אלוקים לפניכם' ניתן ללמוד על סגולת הפרנסה הטמונה בנר החנוכה. שלחני ראשי תיבות : להדליק נר חנוכה שמונת ימים. כלומר, אם מדליק הנרות כל שמונת ימים זוכה למחיה ולפרנסה ברווח. (ערוגת הבושם)

6. בשכר נר חנוכה זוכה להינצל מדינה של גיהנום. ("בני יששכר")

7. בשכר נר חנוכה זוכה לבנים תלמידי חכמים, כמו שמובא "הרגיל בנר הווין לו בנים תלמידי חכמים". המאירי מדייק כי 'הרגיל בנר דרך חיבוב מצווה יזכה לבנים תלמידי חכמים'. כלומר, בכדי לזכות לבנים חכמים וצדיקים יש להדליק את נרות החנוכה בחיבוב המצווה. צדיקים אומרים כי הכוונה היא לבנים שסרו מן הדרך הישרה, ובכוח הדלקת נרות החנוכה יתעורר בליבם ניצוץ הקדושה ויחזרו לדרך הישרה.

8. מסוגל לפקודת עקרים ועקרות :

בחנוכה יש מקום לעורר פקודת עקרים ועקרות. ה'בני יששכר' מציין כי עיקר הסגולה הוא ביום האחרון, ב'זאת חנוכה'.

9. ימים נשגבים, עם ניצוץ מאורו של משיח : ימי החנוכה, ובפרט 'זאת חנוכה' מסוגלים לעורר את הגאולה השלמה. משיח הוא ר"ת – מדליקין שמונת ימי חנוכה, מכאן נלמד כי בימי חנוכה יש ניצוץ מאורו של משיח והזמנים נעלים ונשגבים ביותר. ('זרע קודש')

10. בימי החנוכה - אפשר לזכות לניסים בכל התחומים : מעשה ביהודי שנכנס אל החזון אי"ש זצ"ל והתאונן בפניו על מצבו הדחוק בענייני פרנסתו והוסיף ואמר שזקוק הוא לנס גדול כדי שיוכל לפרוע חובותיו ולחזור לדרך המלך. ענה לו החזון אי"ש כי בכל יום ויום יכול האדם לזכות לנס, ובפרט ב'זאת חנוכה' אפשר לזכות לניסים בכל העניינים כי בזמן זה אין טבע כלל וכל ענייני העולם מתנהלים בדרך הטבע, וכך הנס עצמו הוא חלק מדרך הטבע. וכך היה!

חנוכה - סגולות ואמונות / אקטואליק

בימי האור הבאים לקראתנו לשלום, ימי חנוכה, נהגו מכבר ישראל לומר סגולות רבות, בחנוכה בכלל, ובפרט בשעה שנרות החנוכה דלוקים, ישנה סגולה בקריאת מזמורי התהלים על פי הסדר הפרקים הבאים - פרק צ', צא', ל', לג', סז, יט', ק' וקל"ג

וכן תפילת רבי נחוניא בן הקנה "אנא בכח":

אָנָא בְּכַח גְּדֵלַת יְמִינְךָ תַּתִּיר צְרוּרָה
קִבֵּל רֵנַת עַמְּךָ שְׂגִבְנוּ טְהִרְנוּ נוֹרָא
נָא גְבוּר דּוֹרְשֵׁי יְחִידְךָ כִּבְבַת שְׁמִרָם
בְּרַכָּם טְהִרָם רַחֲמֵי צְדָקְתְּךָ תָּמִיד גְּמִלָם
חֲסִין קְדוֹשׁ בְּרוּב טוֹבְךָ נָהַל עֲדָתְךָ
יַחֲדִיד גָּאֵה לַעֲמֶךָ פָּנֶה זֹכְרֵי קִדְשְׁתְּךָ
שׁוּעֵתְנוּ קִבֵּל וּשְׁמַע צַעֲקֹתֵנוּ יוֹדַע תַּעֲלֹמוֹת
בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

כידוע שבשעה שהנרות דולקים, שעה זו היא מסוגלת ושעת רצון גדולה ועצומה להתפלל לניסים. בתימן יש שנהגו לאחר ימי החנוכה לקבץ הפתילות ולסחטן והשתמשו בשמן כסגולה לרפואת מכה בגוף או להדליק מהן נר בביהכ"נ. (שלחן ערוך המקוצר – סימן ק"כ הערה נ"ד).

סגולה לקירוב הגאולה:

לשיר את כל שיר מעוז צור ישועתי, עם כל ארבעת הבתים, הבית האחרון הוא בעצם תפילה ובקשה לגאולה שלמה.

סגולה נפלאה לשמירה:

לומר אחרי הדלקת נרות חנוכה, (כולל אמירת "הנרות הללו" ו"מזמור שיר חנוכת הבית"), שבע פעמים מזמור צ"א בתהילים "יושב בסתר עליון". וכל פעם מהשבע פעמים יקדים פסוק: "וַיְהִי נֶעֱם אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יָדָיו כּוֹנֵנָה עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יָדָיו כּוֹנֵנָהוּ". (בא"ח, שנה ראשונה, פרשת וישב, אות כג).

סגולה נפלאה להבאת ילדים:

להתפלל בחנוכה לזכות בזרע של קיימא, בנים זכרים, כי ימי החנוכה מסוגלים לפקידת עקרים ועקרות. ובפרט ביום השמיני של חנוכה הנקרא "זאת חנוכה". (בני יששכר, מאמר חודש כסלו, מערכה ב אות ל). וידוע שנשים רבות נושעו וזכו לפרי הבטן ורפואות, כמאמר הפסוק "שִׁפְכִי כַּמִּים לְבָדָּךְ, נִכַּח פְּנֵי ה'". וכידוע שיש קשר עצום בין ההדלקה לסגולות הללו.

סגולה להינצל מצרות:

סגולה להינצל מכל אויבים וליסטים ומקטרגים בזאת השנה, לשמור בכל לילה את הפתילות של נרות החנוכה, ובלילה האחרון אחר שכבו הפתילות ייקח את כל הפתילות של כל השמונה ימים, וישרפם עם שאר השמן שנשאר. (האח נפשנו מערכת ח אות ג).

סגולה לזיווג:

ערוכה לרווק או לרווקה שימצאו את זיווגם באותה השנה, שבעת ששורפים את כל הפתילות יחד וכנ"ל, יעבור מעליהם הרווק או הרווקה שבע פעמים על הפתילות בשעת שריפתן (כמובן כשהאש נמוכה). (אביעה סגולות עמוד 218).

סגולה לפרנסה בחנוכה:

1. יש רמז לכך בפסוק (בראשית מז, יב): "לֶחֶם לְפִי הֵטֵף" – טף (89) בגימטריא חנוכה (89). שם של פרנסה פא"י (91) ר"ת "פותח את ידיך" גימטריא "הויה אדני" (91) גימטריא "בחנוכה" (91)
2. לטגן סופגניות בהמון, המון שמן, סגולה לפרנסה בשפע כל השנה. (מאת רבינו מימון, אביו של הרמב"ם)

תפילה וסגולה לחנוכה מהרבי הקדוש רבי נחמן מברסלב זצ"ל

מי שזקוק לנס שיאמר בכוונה תפילה זאת בחנוכה. עדיף בחצי השעה שאחרי הדלקת הנרות. האומר תפילה זו בדבקות זוכה לניסים מעל הטבע. כידוע, חנוכה זה הזמן לבקש ניסים ונפלאות:

"ה' שפתי תפתח ופי יגיד תהילתך. ותעזור לנו בזכות הצדיקים שנזכה לפעול כל בקשותינו לפניך בכל מה שאנו צריכים, בגשמיות וברוחניות, תבטל הטבע ותשגיח עלינו בהשגחתך לטובה ולברכה לחיים ולשלום, יומשך עלינו שפע טובה וברכה וחיים ורפואה ופרנסה ובריאות הגוף וכל טוב, שלא כדרך הטבע כלל. מלא רחמים זכרנו בזיכרון טוב לפניך ופקדנו בפקודת ישועה ורחמים משמי קדם וזכר לנו ה' אלוקינו אהבת הקדמונים, זכות כל הצדיקים והחסידים והקדושים, בזכותם תושיענו בכל מה שאנו צריכים להושע, בגוף ובנפש וממון, בגשמיות וברוחניות ותחזירנו בתשובה שלמה לפניך. ריבוננו של עולם מלא רחמים, שלח לי ישועות רבות בכל עת ורגע ממעייני הישועה. כי אתה גלית לנו שיש לך מעינות של ישועה שאינם נפסקות לעולם כמעין הנובע שאינו פוסק. עזרני והושיעני ישועות שלמות ואמיתיות ממעיינות הקדושים האלה, זכני והושיעני בכח זכות הצדיקים האמיתיים שהם בחינת מעיני הישועה, שזכו להשיג ולגלות ולשאוב מימי התורה בששון ממעייני הישועה, שיש להם כוח גדול לנצח לעזר ולהגן ולהושיע לכל החוסים בהם להצילם משאול תחתיות ומתחתיו, ולזכותם לחיי עולם לעד ולנצח כאשר נגלה לפניך אדון האמת והשלום ותושיעני בכל עת ורגע בישועות נפלאות ממעייני הישועה..

כי גלוי וידוע לפניך בעל הישועות, שבעצם רחוקי ממך בלי שעור, והיצר הרע מתגבר בכל עת בכמה מיני התגברות ומניעות ועיכובים ובלבולים ועקמומיות שבלב עד אין מספר, אני צריך ישועות רבות ונפלאות בכל עת ורגע, שתפתח לנו ברחמך העצומים מעיני הישועה, שתהיה הישועה נובעת ומתחדשת לנו בכל עת ורגע, באופן שנזכה להינצל בכל עת ממה שאנו צריכים להינצל, בדרכי ישועתך הנפלאות המתחדשים ונובעים בכל עת ורגע ממעייני הישועה. ותקדשנו ותטהרנו על ידם מכל הטמאות ומכל הגלולים ומכל הכתמים ומכל הפגמים שבעולם. וקים לנו מקרא שכתוב: "וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם, מכל טמאותיכם ומכל גילוליכם אטהר אתכם"

(ליקוטי תפילות-רבי נתן מברסלב)

כל האמת על חנוכה / ניב נבון

בואו ננסה לרגע לנער את האבק מעל תפיסת המושגים הישנה שהוטמעה בנו כבר בגן הילדים, עת האביסו אותנו בסופגניות ולביבות נוטפות שמן, והעמידו אותנו בשורה כנרות חנוכייה, כשעל ראשינו מתנוססים נרות נייר מוזהבים. וננסה להביט מבעד לוילונות הפסטיגלים והמופעים שמציפים את המדינה מידי חנוכה, בתקווה למצוא מענה ל"מה באמת אנחנו חוגגים בחנוכה"?

בתוך כל המולת החג אנו עשויים לגלות עולם פנימי עשיר, חדש ומופלא שקיים בתוכנו דווקא. היכן שבכלל לא חשבנו למצוא את התשובות.

חנוכה הוא חג בעל קסם אישי בלתי מוטל בספק. מבין ימי החורף הקצרים והעננים הקודרים, מבליח לו לפתע חג האור. הוא מכנס אותנו הביתה, יחד עם המשפחה והחברים, עוטף את כולנו במין רכות חמימה, ומפנק בשפע מטעמים. אבל הקסם הזה נובע דווקא ממה שמסמל סוד החג בעולמו הפנימי של האדם, ותכליתו היא גבוהה הרבה מעבר להתרפקות על שמונה ימים נעימים באמצע המרוץ המהיר של החיים.

הלב הפועם בחג האור

הקבלה מסבירה שלחנוכה יש משמעות רוחנית מיוחדת. כזו שפותחת עבור האדם כיוון חדש בחייו. ואין המדובר בהסבת מקצוע, החלפת בן זוג, או צביעת השיער בגוונים חדשים.

מדובר במי שכבר עבר מהפכים רבים בחייו, הבשיל, וכעת הוא מגיע להתעוררות פנימית, שבה מקיצה "הנקודה שבלבו" משנת חורף עמוקה ושואפת לגלות מהי סיבת החיים, ומהו הטעם העמוק שגלום בהם.

בשלב זה האדם עדיין אינו יודע מה בדיוק הוא מחפש, הוא רק מתחיל לחוש שאינו יכול להסתפק יותר במה שמציע לו העולם.

המחשבות, הרצונות, התענוגים והערכים שעד כה קסמו לו כל כך, נעשים כעת תפלים בעיניו. הוא רוצה יותר מזה. הוא רוצה להתרומם מעל הטבע שלו, להבין, ולהרגיש תחושה גבוהה מהחיים הארציים הללו.

את חנוכה מסמל "האור". כוח רוחני שנמצא מעל מציאות היומיום, ומעל העולם הגשמי שבו אנו חיים. לכן יותר מכל מאותת חנוכה על התזמון הפנימי שבו האדם מתחיל לשאוף לעבר גילוי מימד רחב יותר, שכביכול נמצא מעליו.

אז נורית לאוויר יריית הפתיחה, והוא יוצא לחפש אחר "פך השמן" שיצית את אותו האור הפנימי בליבו, ויאיר את חייו ברובד רוחני נאור יותר.

המכבים נגד המקבעים

כאן מתחיל המאבק המפורסם שאותו כולנו מכירים בשם "מלחמת מעטים מול רבים", או "מרד המכבים ביוונים". לצד הסיפור ההיסטורי, על פי הקבלה, מדובר במלחמת כוחות - רצונות, שקיימים בתוך כל אחד מאיתנו. היוונים מסמלים את ההיגיון הקר, המחשבה שמקבעת אותנו ל"קרקע", וכופה עלינו להרגיש רק מציאות אחת, מוגבלת - זו הגשמית. היוונים שבתוכנו, טוענים בכל תוקף שאין שום טעם לחפש "משמעות עמוקה יותר לחיים", אלא מה שיש הוא רק מה שנגלה לשכל הישר - כלומר, החיים הגופניים על פני האדמה.

ואילו המכבים בסיפור שלנו, הם הכוחות שמושכים את האדם לעבר גילוי תמונת המציאות השלמה. אלה אותם רצונות פנימיים שבסופו של דבר מובילים אותו לפתח התבוננות מעמיקה במציאות, מקנים לו שליטה אמיתית בגורלו, ופותחים בפניו את השער למציאות שכורכת אור ואהבה בכל צעד ושעל בחייו.

ומה זה נס?

נס החנוכה מתרחש בתוכנו.

למה הכוונה?

האדם שחי את חייו בעולם הזה אינו יכול להחליט לעזוב את המציאות הגשמית ולהתעלות למציאות רוחנית בכוחותיו הוא. לחולל נס או מהפך אמיתי, הוא יכול רק על ידי עזרה של כוח חיצוני. כמו השקעת מאמצים בתהליך פנימי, כדי להגיע לתוצאות חיצוניות. בעזרת חוכמה חיצונית, גדולה יותר, מוארת יותר, אוניברסלית. נצחית. מהי האמת הזו? כל אחד והתשובה שמחכה לו... דרכו הייחודית והיעוד שלו בעולם...

כאשר הוא מגיע ל"מילוי הסאה", כלומר ברגע שהשקיע את כמות המאמצים הנדרשת על מנת להתעלות להרגשת המציאות הרוחנית והשלמה, אז קורה לו ה"נס" - ונפתח לפניו העולם העליון. או אז הוא מגלה את החוק הרוחני - חוק האהבה, המנהל את חייו מאחורי הקלעים, וכעת הוא יכול לחוות חיים חופשיים, נצחיים, מלאי אהבה, שהם ה"נס" האמיתי.

אז הבה נתפלל בזמן הדלקת האור הפנימי שלנו, בעזרת האור החיצוני של הנרות שיקרה לכולנו נס רוחני עוד בחג חנוכה הזה...

ברכת המזון

לפני הברכה יאמר:

אֲבָרְכָה אֶת-אֲדֹנִי בְּכָל-עֵת. תִּמְיֵד תִּהְיֶה לָנוּ בְּפִי: סוּף דְּבַר הַכֹּל נִשְׁמָע. אֶת-הָאֱלֹהִים יִרְא וְאֶת-מִצְוֹתָיו שִׁמּוֹר, כִּי-זֶה כָּל-הָאָדָם:
תִּהְיֶה לָנוּ יְיָ בְּרַךְ פִּי. וַיְבָרֵךְ כָּל-בֶּשֶׂר שֵׁם קֹדֶשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד: וְאֶנְחֵנוּ נִבְרָךְ יְהוָה מֵעַתָּה וְעַד-עוֹלָם הַלְלוּיָהּ: וַיְדַבֵּר אֵלַי, זֶה הַשְּׁלֵחַן אֲשֶׁר לִפְנֵי אֲדֹנִי:

שלושה שאכלו כאחד, חיבין בזימון, וכך מזמנין:

המזמן אומר - רבובתי נברך:

המסובים עונים - יהי שם יהוה מברך מעתה ועד עולם:

המזמן חוזר יהי שם וכו':

בְּרָשִׁית מִרְגְּנוֹ וְרַבּוּתִי נִבְרָךְ (בעשרה אֱלֹהִינוּ) שְׁאֲכַלְנוּ מִשְּׁלוֹ:

ואומרים המסובים ואח"כ המברך:

בְּרָךְ (בעשרה אֱלֹהִינוּ) שְׁאֲכַלְנוּ מִשְּׁלוֹ וּבִטּוּבוֹ חֲיִינוּ:

והמזמן חוזר:

מי שלא אכל עונה:

בְּרָךְ (אֱלֹהֵינוּ) וּמִבְרָךְ שְׁמוֹ תִּמְיֵד לְעוֹלָם וָעֶד:

בְּרָךְ הוּא וּבְרָךְ שְׁמוֹ:

ברוך אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. הֵזֵן אֶת הָעוֹלָם כֻּלּוֹ. בְּטוּבוֹ בָּחוּן בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים. הוּא נוֹתֵן לֶחֶם לְכָל בֶּשֶׂר. כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ. וּבִטּוּבוֹ הַגָּדוֹל תִּמְיֵד לֹא חֶסֶד לָנוּ וְאֵל יְחִסָּר לָנוּ מִזֶּן לְעוֹלָם וָעֶד. בְּעִבּוֹר שְׁמוֹ הַגָּדוֹל. כִּי הוּא אֵל זָן וּמִפְרִנֵּס לְכָל וּמַטִּיב לְכָל בְּרִיּוֹתָיו אֲשֶׁר בָּרָא. כְּאֹמֹר. פּוֹתֵחַ אֶת יָדָךְ וּמַשְׁבִּיעַ לְכָל חַי רָצוֹן:
בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. הֵזֵן אֶת הַכֹּל:

נוֹדָה לָךְ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ. עַל שֶׁהִנְחַלְתָּ לָּאֲבוֹתֵינוּ אֶרֶץ חֲמֻדָּה טוֹבָה וּרְחֻבָּה. וְעַל שֶׁהוֹצַאתָנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם. וּפְדִיתָנוּ מִבֵּית עַבָדִים. וְעַל בְּרִיתְךָ שֶׁחֲתַמְתָּ בְּבִשְׂרָנוּ. וְעַל תּוֹרַתְךָ שֶׁלִּמַּדְתָּנוּ. וְעַל חֻקֶּיךָ שֶׁהוֹדַעְתָּנוּ. וְעַל חַיִּים חַן וְחֶסֶד שֶׁחֻנַּנְתָּנוּ. וְעַל אֲכִילַת מִזֶּן שֶׁאַתָּה זָן וּמִפְרִנֵּס אוֹתָנוּ תִּמְיֵד. בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה:

(בחנוכה ובפורים אומרים "על הניסים")

וְעַל הַנִּסִּים וְעַל הַפְּרָקוֹן. וְעַל הַתְּשׁוּעוֹת וְעַל הַנִּפְלְאוֹת וְעַל הַנְּחֻמוֹת שֶׁעָשִׂיתָ לָּאֲבוֹתֵינוּ בְּיָמֵם הָהֵם בְּזִמְנוֹ הַזֶּה:

לחנוכה:

בימי מיתתה בן יוחנן כהן גדול חשמונאי ובניו פשעמדה מלכותו נון הרשעה על עמך ישראל לשפחם תורתך ולהעבירם מחקי רצונך. ואתה ברחמיך הרבים עמדת להם בעת צרתם. רבת את ריבם. דנת את דינם. נקמת את נקמתם. מסרת גבורים ביד חלשים. ורבים ביד מעטים. ורשעים ביד צדיקים. וטמאים ביד טהורים. וזדים ביד עוסקי תורתך. לך עשית שם גדול וקדוש בעולמך. ולעמך ישראל עשית תשועה גדולה ופרקן כהיום הזה. ואחר כך באו בניך לדביר ביתך ופנו את היכלך. וטהרו את מקדשך. והדליקו נרות בחצרות קדשך. וקבעו שמונת ימי חנכה אלו בהלל ובהודאה. ועשית עמם נסים ונפלאות ונודה לשמך הגדול סלה:

לפורים:

בימי מרדכי ואסתר בשושן הבירה. פשעמד עליהם המן הרשע. בקש להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים מנער ועד זקן טף ונשים ביום אחד בשלשה עשר לחדש שנים עשר הוא חדש אדר ושללם לבוז. ואתה ברחמיך הרבים הפרת את עצתו. וקלקלת את מחשבתו. והשבות לו גמולו בראשו. ותלו אותו ואת בניו על העץ. ועשית עמם נס ונפלא ונודה לשמך הגדול סלה:

ועל הכל יהוה אלהינו אֱנַחְנו מודים לך ומברכים אותך. ותברך שמך בפי כל חי תמיד לעולם ועד: ככתוב. ואכלת ושבעת וברכת את יהוה אלהיך על הארץ הטבה אשר נתן לך: ברוך אתה יהוה. על הארץ ועל המזון:

רחם נא יהוה אלהינו על ישראל עמך. ועל ירושלים עירך. ועל ציון משכן כבודך. ועל מלכות בית דוד משיחך. ועל הבית הגדול והקדוש שנקרא שמך עליו:

אלהינו. אבינו. רענו זוננו פרנסנו וכלכלנו והרויחנו. והרוח לנו יהוה אלהינו מהרה מכל צרותינו. ונא אל תצריכנו יהוה אלהינו לא לידי מתנת בשר ודם ולא לידי הלואתם. כי אם לידך המלאה. הפתוחה. הקדושה והרחבה. שלא גבוש ולא נפלים לעולם ועד:

בשבת אומרים:

רצה והחליצנו יהוה אלהינו במצותיך ובמצות יום השביעי השבת הגדול והקדוש הזה כי יום זה גדול וקדוש הוא לפניך לשבת בו ולנוח בו באהבה כמצות רצונך וברצונך הניח לנו יהוה אלהינו שלא תהא צרה וגיון ואנחה ביום מנוחתנו והראנו יהוה אלהינו בנחמת ציון עירך ובבנין ירושלים עיר קדשך כי אתה הוא בעל הישועות ובעל הנחמות:

בראש חודש וביום טוב ובחול המועד אומרים "יעלה ויבוא":

אלהינו ואלהי אבותינו יעלה ויבא ויגיע ויראה וירצה וישמע ויפקד ויזכר זכרוננו וזכרון אבותינו. וזכרון ירושלים עירך. וזכרון משיח בן דוד עבדך. וזכרון כל עמך בית ישראל לפניך לפליטה לטובה. לחן לחסד ולרחמים. לחיים טובים ולשלום. ביום:

בראש חודש – ראש חדש הזה:

בפסח – חג המצות הזה, ביום (ביום טוב אומר – טוב) מקרא קדש הזה:

בסוכות – חג הסוכות הזה, ביום (ביום טוב אומר – טוב) מקרא קדש הזה:

בשבועות – חג השבועות הזה, ביום טוב מקרא קדש הזה:

בשמיני עצרת – שמיני חג עצרת הזה, ביום טוב מקרא קדש הזה:

בראש השנה – הזכרון הזה, ביום טוב מקרא קדש הזה:

לרחם בו עלינו ולהושיענו. זכרנו אדני אלהינו בו לטובה. ופקדנו בו לברכה. והושיענו בו לחיים טובים.

בדבר ישועה ורחמים. חוס וחסנו וחמול ורחם עלינו. והושיענו כי אליך עינינו. כי אל מלך חנון ורחום אתה :

ובנה ירושלים עיר הקדש במהרה בימינו. ברוך אתה יהוה. בונה ברחמי ירושלים. אמן :

ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם. האל. אבינו. מלכנו. אדירנו. בוראנו. גואלנו. יוצרנו. קדושנו קדוש יעקב. רוענו רועה ישראל. המלך הטוב והמטיב לכל. שפכל יום ויום הוא מטיב הוא יטיב לנו. הוא גמלנו הוא גמלנו לעד לחן ולחסד ולרחמים ולרחו. הצלה והצלה. ברכה וישועה. נחמה. פרנסה וכלכלה. ורחמים וחיים ושלוש וכל טוב. ומכל טוב לעולם אל יחסרנו. אמן :

הרחמן הוא : מלך עלינו לעולם ועד : הרחמן הוא : יתברך בשמים ובארץ : הרחמן הוא : ישתבח לדור דורים. ויתפאר בנו לעד ולנצח נצחים. ויתחדר בנו לעד ולעולמי עולמים : הרחמן הוא : יפרנסנו בכבוד : הרחמן הוא : ישבר עלנו מעל צוארנו והוא יוליכנו קוממיות לארצנו : הרחמן הוא : ישלח לנו ברכה מרבה בבית הזה ועל שלחן זה שאכלנו עליו : הרחמן הוא : ישלח לנו את אליהו הנביא זכור לטוב ויבשר לנו בשורות טובות ישועות ונחמות : הרחמן הוא : יברך את (אבי מורי) בעל הבית הזה ואת (אמי מורת) בעלת הבית הזה. אותם ואת ביתם ואת זרעם ואת כל אשר להם

(ואם סמוך על שלחן עצמו יאמר :

הרחמן הוא : יברך אותי (ואבי ואמי) ואשתי וזרעי ואת כל אשר לי, אותנו ואת כל אשר לנו. כמו שנתברכו אבותינו אברהם יצחק ויעקב, בכל. מכל. כל. כן יברך אותנו פלנו יחד בברכה שלמה. ונאמר אמן :

במרום ילמדו עליהם ועלינו זכות שתהא למשמרת שלום. ונשא ברכה מאת יהוה. וצדקה מאלהי ישענו. ונמצא חן ושכל טוב בעיני אלהים ואדם :
אם הוא אוכל על שלחן אחרים, קרי אורח, יברך לבעה"ב :

יהי רצון שלא גבוש בעל הבית בעולם הזה ולא יפלים לעולם הבא. ויצלח מאד בכל נכסיו. ויהיו נכסיו ונכסיו מוצלחים וקרובים לעיר. ואל ישלוט שטן לא במעשה גדיו ולא במעשה גדיו. ואל יזדקק לא לפגיו ולא לפגיו שום דבר הרחורח חטא ועבירה ועון מעתה ועד עולם :

הרחמן הוא : ינחילנו ליום שפלו טוב :

ליום שפלו ארוך ליום שצדיקים יושבין ועטרותיהם בראשיהם ונהנין מזיו השכינה ויהי חלקנו עמהם :

הרחמן הוא : יזכנו לימות המשיח ולחיי העולם הבא :

מגדול ישועות מלכו ועשה חסד למשיחו לדוד ולזרעו עד עולם :

עשה שלום במרומו הוא : יעשה שלום עלינו ועל כל ישראל ואמרו אמן :

יראו את יהוה קדושו כי אין מחסור ליראיו : כפירים רשו ורעבו. ודרשי אדני לא יחסרו כל-טוב : נער הייתי גם-זקנתי ולא-ראיתי צדיק נעזב. וזרעו מבקש-לחם : כל-היום חונו ומלוה. וזרעו לברכה :

מה שאכלנו יהיה לשבעה. ומה ששתינו יהיה לרפואה. ומה שהותרנו יהיה לברכה כדכתיב ויתן לפניהם ויאכלו ויתירו כדבר אדני :

ברוכים אתם לאדני.

עושה שמים וארץ : ברוך הגבר אשר יבטח באדני. והיה אדני מבטחו : אדני עז לעמו יתן. אדני יברך את-עמו בשלום :

עושה שלום במרומו הוא ברחמי יעשה שלום עלינו ועל כל-עמו ישראל ואמרו אמן :

